

"...

## **I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN GEREKÇESİ**

Dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

"

### **II. GEREKÇE**

*1) 22.08.2011 Tarihli ve 651 Sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci, 2 nci, 3 üncü, 4 üncü, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 9 uncu, 10 uncu, 11 inci, 12 nci, 13 üncü, 18 inci, 19 uncu, 20 nci, 21 inci, 22 nci, 23 üncü, 24 üncü, 25 inci, 26 ncı, 27 nci, 28 inci, 29 uncu, 30 uncu, 31 inci, 32 nci, 33 üncü, 34 üncü, 35 inci, 36 ncı, 37 nci, 38 inci, 39 uncu, 40 ncı (14 üncü, 15 inci, 16 ncı ve 17 nci maddelerini kapsamamak üzere) ve 41 inci Maddeleri ile Eki (1) Sayılı Liste ve (2) Sayılı Listesinin Anayasaya Aykırılığı*

#### **a) Esasa Girmeden Usulden Anayasaya Aykırılığı**

*Parlamente demokrasi ve kuvvetler ayrılığı ilkesini kabul eden Anayasanın 7 nci maddesinde 'yasama yetkisi', Türk Ulusu adına TBMM'ne verilmiş ve bu yetkinin devredilemeyeceği açıkça belirtilmiştir. Bunun tek istisnası, Anayasanın 91 inci maddesinde Bakanlar Kurulu'na kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verilmesidir. Bu istisnai yetkinin 'yetki devri' niteliğine bürünmemesi için, Anayasa Mahkemesi'nce de belirtildiği üzere, KHK çıkarma yetkisinin 'önemli, ivedi ve zorunlu' durumlarda verilmesi, ayrıca bu koşulların birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.*

*Siyasal iktidarın sayısal çoğunluğa dayalı olarak yasama organına egemen olduğu, İktisadik uyarınca muhalefetin yeterince konuşmadığı ve dolayısıyla yasaların 3-5 gün içinde çıkarılabildiği bir ortamda, Bakanlar Kurulu'na KHK çıkarma yetkisi verilmesi, anayasal kuralın amacı ve özüyle bağdaşmamaktadır.*

*651 sayılı KHK, 6 Nisan 2011 günlü, 6223 sayılı Yetki Yasası'na dayanılarak Bakanlar Kurulu'na kabul edilmiştir. 6223 sayılı Yetki Yasası, 3 Mayıs 2011 günlü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anamuhalefet Partisi (CHP) TBMM Grubu tarafından, bu Yetki Yasası'nın iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne dava açılmıştır.*

*Anayasa Mahkemesi, dayandığı yetki yasası Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilen KHK'leri, haklarında dava açılması durumunda, içeriğine girmeden, salt yetki yasaları iptal edildiği için, aşağıdaki gerekçeyle iptal etmiştir.*

*'Olağanüstü hal KHK'leri dayanaklarını doğrudan doğruya Anayasadan (m. 121) alırlar. Bu tür KHK'lerin bir yetki yasasına dayanması gerekli değildir. Buna karşılık olağan dönemlerdeki KHK'lerin bir yetki yasasına dayanması zorunludur. Bu nedenle, KHK'ler ile dayandıkları yetki yasası arasında çok sıkı bir bağ vardır.*

*...KHK'nin Anayasaya uygun bir yetki yasasına dayanması, geçerliliğinin önkoşuludur. Bir yetki yasasına dayanmadan çıkartılan veya dayandığı yetki yasası iptal edilen bir KHK'nin kurallarının, içerikleri yönünden Anayasaya aykırılık oluşturmaları bile Anayasaya uygunluğundan söz edilemez.*

*Bir yetki yasasına dayanmadan çıkartılan veya yetki yasasının kapsamı dışında kalan ya da dayandığı yetki yasası iptal edilen KHK'lerin anayasal konumları birbirinden farksızdır. Böyle durumlarda, KHK'ler anayasal dayanaktan yoksun bulunduklarından, içerikleri Anayasaya aykırı bulunmasa bile, dava açıldığında iptalleri gerekir.*

*Bu nedenlerle, iptaline karar verilen bir yetki yasasına dayanılarak çıkarılan KHK'lerin, Anayasanın Başlangıcı'ndaki 'hiçbir kişi ve kuruluşun, bu Anayasada gösterilen hürriyetçi demokrasi ve bunun icaplarıyla belirlenmiş hukuk düzeni dışına çıkamayacağı', 2 nci maddesindeki 'hukuk devleti' ilkeleriyle 6 ncı maddesindeki 'Hiç kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz' kuralı ve KHK çıkarma yetkisine ilişkin 91 inci maddesiyle bağdaştırılmaları olanaksızdır.'*

*Anayasa Mahkemesi, yukarıda yer verilen gerekçelerle, dayandıkları 4588 sayılı Yetki Yasası 05.10.2000 günlü, E.2000/45, K.2000/27 sayılı kararla iptal edilen 606, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 615, 616, 617, 618, 619, 621, 623, 624, 626, 628, 629 sayılı KHK'leri; içeriklerine girmeden, salt anayasal dayanaktan yoksun kaldıkları için, Anayasanın başlangıcı ile 6 ncı ve 91 inci maddelerine aykırı duruma geldiklerini belirterek iptal etmiştir. (Sırasıyla kararlar: K.2000/29, K.2000/45, K.2000/37, K.2000/40, K.2000/42, K.2000/44, K.2000/39, K.2000/46, K.2000/38, K.2000/36, K.2000/35, K.2000/34, K.2000/43, K.2000/41, K.2000/33, K.2000/32, K.2000/30, K.2000/31)*

*Bu itibarla, 6223 sayılı Yetki Yasası iptal edildiğinde 651 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, yasal dayanaktan yoksun kalacağından, 22.08.2011 tarihli ve 651 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci, 2 nci, 3 üncü, 4 üncü, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 9 uncu, 10 uncu, 11 inci, 12 nci, 13 üncü, 18 inci, 19 uncu, 20 nci, 21 inci, 22 nci, 23 üncü, 24 üncü, 25 inci, 26 ncı, 27 nci, 28 inci, 29 uncu, 30 uncu, 31 inci, 32 nci, 33 üncü, 34 üncü, 35 inci, 36 ncı, 37 nci, 38 inci, 39 uncu, 40 ıncı (14 üncü, 15 inci, 16 ncı ve 17 nci maddelerini kapsamamak üzere) ve 41 inci maddeleri ile eki (1) Sayılı Liste ve (2) Sayılı Listesi; Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.*

**b) Esastan Anayasaya Aykırılığı**

*Anayasanın Başlangıç kısmının dördüncü fıkrasında, 'Kuvvetler ayırımının, Devlet organları arasında üstünlük sıralaması anlamına gelmeyip, belli Devlet yetkilerinin kullanılmasından ibaret ve bununla sınırlı medeni bir işbölümü ve işbirliği olduğu ve üstünlüğün ancak Anayasa ve kanunlarda bulunduğu,' belirtildikten sonra 2 nci maddesinde Cumhuriyetin nitelikleri arasında 'hukuk devleti' ilkesine yer verilmiş; 6 ncı maddesinde, hiç kimse ve hiçbir organın kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamayacağı; 7 nci maddesinde, Yasama yetkisinin Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet meclisine ait olduğu ve bu yetkinin devredilemeyeceği; 8 inci maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından Anayasa ve yasalara uygun olarak yerine*

getirileceği kuralları getirilmiş; 87 nci maddesinde, Bakanlar Kuruluna 'belli konularda' KHK çıkarma yetkisi verilmesi TBMM'nin görevleri arasında sayılmış; 91 inci maddesinin ikinci fıkrasında ise, yetki kanununun, çıkarılacak kanun hükmünde kararnamenin, amacını, kapsamını, ilkelerini, kullanma süresini ve süresi içinde birden fazla kararname çıkarılıp çıkarılmayacağını göstereceği hükme bağlanmıştır.

Anayasa Mahkemesinin 05.10.2000 tarih ve E.2000/45, K.2000/27 sayılı Kararında da vurgulandığı üzere, Anayasanın 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerinin birlikte değerlendirilmesi sonucunda, yasama yetkisinin genel ve asli bir yetki olması, TBMM'ye ait bulunması ve devredilememesi karşısında KHK çıkarma yetkisinin kendine özgü ve ayırık bir yetki olduğu anlaşılabilmektedir. Dolayısıyla yetki yasalarının, yasama yetkisinin devri anlamına gelecek ya da bu izlenimi doğuracak biçimde yaygınlaştırılıp genelleştirilmemesi gerekir. KHK'ler ancak ivedilik gerektiren belli konularda, kısa süreli yetki yasaları temel alınarak etkin önlemler ve zorunlu düzenlemeler için yürürlüğe konulmak durumundadır.

Maddenin Danışma Meclisi'nde görüşülmesi sırasında KHK çıkarabilmesi için hükümete yetki verilmesinin nedeni, '... çok acele hallerde hükümetin elinde uygulanacak bir seri kural olmadığı için, acele olarak çıkarılıp ve hemen olayın üstüne gidilmesi gereken hallerde çıkarılması için bu düzenleme getirilmiştir ...' biçiminde açıklanırken; Anayasa Komisyonu Başkanınca da, 'Kanun hükmünde kararname, yasama meclisinin acil bir durumda, kanun yapmak için geçecek sürede çıkaracağı kanun ihtiyacı, halledilmesi gereken meseleyi çözemeyeceğine; o zaman çok geç kalınacağı endişesinden kaynaklanan bir müessesedir ve bu müessese bunun için kurulmuştur.' denilerek aynı doğrultuda görüş bildirilmiştir.

Yetki yasasında Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin 'amaç', 'kapsam' ve 'ilkeleri'nin belirlenmesinden amaç, bu yetki ile Bakanlar Kurulunun neleri gerçekleştirebileceğinin açıklığa kavuşturulmasıdır. KHK'nin, amacı, kapsamı ve ilkeleri de konusu gibi geniş içerikli, her yöne çekilebilecek, yuvarlak ve genel anlatımlarla gösterilmemeli, değişik biçimlerde yorumlamaya elverişli olmamalıdır. Verilen yetkinin konu, amaç, kapsam ve ilkeler yönünden belirgin duruma getirilmesi, başka bir anlatımla somutlaştırılması, yürürlüğe konulacak KHK'lerin yetki yasası kapsamı içinde kalıp kalmadıklarının, 91 inci maddede belirlenen yasak alana girip girmediklerinin, önemli, ivedi ve zorunlu bir durum için düzenlenip düzenlenmediklerinin saptanabilmesi yönünden gereklidir.

Anayasa Mahkemesinin 1990'lardan bu yana verdiği kararlarda, TBMM'nin Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi vermesi için, 'ivedilik', 'zorunluluk' ve 'önemlilik' gibi üç koşulun birlikte bulunması gerekeceğine yönelik içtihat oluşturduğu gözlenmektedir (06.02.1990 günlü ve E.1988/62, K.1990/3). Yüksek Mahkeme, 16.10.1993 günlü ve E.1993/26, K.1993/28 sayılı kararında ise, 'KHK'lar, ancak ivedilik isteyen belli konularda, kısa süreli yetki yasaları temel alınarak etkin önlemler ve zorunlu düzenlemeler için yürürlüğe konur.' demiştir. İvedilik koşulu ile etkin önlemler ve zorunlu düzenlemeleri taşımayan hususlarda KHK çıkarma yetkisi verilmesinin yasama yetkisinin devri anlamına geleceği açıktır.

Nitekim, Yüksek Mahkeme; Anamuhalefet (Fazilet) Partisi TBMM Grubu Adına Grup Başkanı Mehmet Recai KUTAN tarafından, 29.6.2000 günlü, 4588 sayılı 'Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Teşkilât, Görev ve Yetkilerine İlişkin Konularla Kamu Personeli Arasındaki Ücret Dengesizliklerinin Giderilmesi ve Kamu Malî Yönetiminde Disiplinin Sağlanması İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu'nun, Anayasanın Başlangıç'ının dördüncü paragrafı ile 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 11 inci, 87 nci, 91 inci ve 153 üncü maddelerine aykırılığı

savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle açtığı davaya ilişkin 05.10.2000 tarih ve E.2000/45, K.2000/27 sayılı Kararında;

'Anayasanın 87 nci maddesine göre, ancak, belli konularda KHK çıkarma yetkisi verilmesi gerekirken dava konusu Yasa'yla her konuyu kapsayacak biçimde genel bir yetki verilmiştir. Bakanlar Kurulu, ayırık tutulan iki kurum dışında tüm kamu kurum ve kuruluşlarını yeniden örgütleyebilecek, bunların görev ve yetkilerini yeniden düzenleyebilecek, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin ücret, aylık, disiplin ve cezaları ile emeklileri hakkında kanun ve KHK'lerde değişiklik yapabilecek, Devletin gelirleri ve harcamalarına ilişkin tüm mevzuatı 'kamu malî yönetimi' kavramı içinde değerlendirecek yeni kurallar getirebilecektir. Sınırları geniş ve belirsiz konularda düzenleme yapmak üzere Bakanlar Kurulu'na KHK çıkarma yetkisi verilmesi, Anayasanın 87 nci maddesinde belirtilen 'belli konu'larda verilen yetki olarak değerlendirilemez.

Öte yandan, yasa, Anayasanın 91 inci maddesinde belirtilen öğeleri de içermemektedir. Yasa'nın 1 inci maddesinde çıkarılacak KHK'lerin 'kapsam' ve konusu içiçe girmiş, kapsamının çok geniş ve sınırsız olması nedeniyle de verilen yetkinin 91 inci maddede öngörülen yasak alana girip girmediğinin denetimi olanaksız hale gelmiştir. Konu ve kapsamdaki bu sınırsızlık ve belirsizlik, TBMM'ne ait olan yasama yetkisinin yürütme organına devri anlamına gelir. Amaç, konu, ilke ve kapsamla ilgili sınırların belirli olması gerekirken bunlara uyulmadan KHK çıkarma yetkisi verilmesi Anayasanın 7 nci maddesine aykırılık oluşturur.

Yasa'nın 2 nci maddesinde, Bakanlar Kuruluna verilen yetkinin ivedi ve zorunlu hallerde kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Yetkinin 'önemli, ivedi ve zorunlu' durumlarla sınırlandırılması, dava konusu Yetki Yasası'nda olduğu gibi bunun takdirinin Bakanlar Kuruluna bırakılmasıyla değil, amacın, kapsamın ve konunun içeriği yönünden ivedi ve zorunlu olduğunun yasakoyucu tarafından saptanmasıyla olanaklıdır. Niteliği itibariyle uzun süreli ve çok yönlü çalışmayı gerektiren düzenlemeler ivedi ve zorunlu olarak nitelendirilemez. Dava konusu Yasa'nın amaç ve kapsamındaki genişlik ve sınırsızlık, verilen yetkinin önemli, ivedi ve zorunlu durumları içerip içermediğinin tespitine imkan vermemektedir.

Açıklanan nedenlerle Yetki Yasası'nın 1 inci maddesiyle 2 nci maddesinin birinci fıkrası Anayasanın Başlangıç'ının dördüncü paragrafı ile 2 nci, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine aykırıdır . İptali gerekir.'

demıştır.

Dava konusu hukuki olayda ise, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 03.03.2011 tarihli 73 ncü Birleşiminde, Genel Seçim tarihinin öne alınarak, Genel Seçimin 12 Haziran 2011 tarihinde yapılmasına karar verilmiştir. Bundan 25 gün sonra, Yetki Yasasına ilişkin 'Yasa Tasarısı' Başbakanlıkça 28.03.2011 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. Başka bir anlatımla Yetki Yasa Tasarısı, Genel Seçime 2,5 ay kala TBMM'ye sevk edilmiş; siyasal iktidarın TBMM'deki sayısal çoğunluğuna dayalı olarak da 06.04.2011 tarihinde kabul edilmiştir. TBMM'de 06.04.2011 tarihinde kabul edilen Yetki Yasası, 14 gün TBMM'de bekletildikten sonra Cumhurbaşkanlığına 19.04.2011 tarihinde sunulabilmiştir.

6223 sayılı Yetki Yasasının çıkarılmasındaki öncelikli anayasal sorun, 'ivedilik' ile ilgilidir. İvedilik, 'önemli ve zorunlu' konunun KHK yoluyla düzenlenmesinin olmazsa olmaz koşuludur ve yasama dahil bütün süreçleri kapsamaktadır. Yasama organı çıkardığı yasanın ivediliğine inanıyorsa, söz konusu yasanın ivedi olarak yürürlüğe girmesi için gereğini yerine



getirmek durumundadır. TBMM Genel Kurulunda 06.04.2011 tarihinde kabul edilen 6223 sayılı Yasa, 14 gün TBMM'de bekletilmiş ya da unutulmuş, ancak 19.04.2011 tarihinde Cumhurbaşkanlığına gönderilebilmiştir. Bu nasıl ivediliktir ki, hiçbir yasanın başına gelmeyen durum, ivediliği anayasal ilke olan yetki yasasının başına gelebilmiştir. Burada, yetki yasasının çıkarılmasındaki ilkelerle birlikte, kamu yararı ilkesinin de ihlal edildiği yadsınamaz bir gerçektir.

Öte yandan, genel seçim, şekli bakımından anayasal iki yetkili organın, yasama ve yürütme organlarının birbirlerine bağlı olarak yenilenmesi; özü bakımından da, Anayasayı değiştirme yetkisi de bulunan kural koyucu organın ve buna bağlı olarak ülkenin hukuksal yapısının ve yönetim programının belirlendiği en önemli ve etkin demokratik müessesedir. Seçim kararı almak, demokratik toplum düzeninin gereklerini yerine getirme yönünden, egemenliğin sahibi iradeye başvurmaktır. Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan 'demokratik hukuk devleti' ilkesi, demokratik toplum düzeninin ve 'bir yaşam biçimi' olan demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işletilmesinin adaletli bir hukuk düzeni ve hukuk güvenliği içinde gerçekleşmesini, aynı zamanda da devlete duyulan güveni içerir.

Ortada, KHK'lerle düzenlemelere gidilmesi yönünde, 'önemli, zorunlu ve ivedi durum' yok ve yasama organının ve dolayısıyla yürütme organının yenilenmesine karar verilmiş iken, hem mevcut Bakanlar Kurulunu hem de seçimden sonra kurulacak Bakanlar Kurulunu kapsayacak ve aynı zamanda da gelecek yasama organını ipotek altına alacak şekilde, Bakanlar Kuruluna 6 ay süreyle, KHK çıkarma yetkisi verilmesi, Anayasanın demokratik hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmadığı gibi yasama yetkisinin devri anlamına da gelmektedir. 6 aylık sürenin uzunca bir bölümü, henüz kurulu olmayan ve ne zaman kurularak göreve başlayacağı belli olmayan bir Bakanlar Kurulunu kapsamaktadır ki burada da, hukuk devletinin 'belirlilik' ve 'öngörülebilirlik' ilkeleriyle birlikte, KHK'lere ilişkin 'önemli, zorunlu ve ivedi durum' ilkesinin ihlali söz konusudur.

6223 sayılı Yetki Yasasının 'Amaç ve kapsam' başlıklı 1 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde, 'Kamu hizmetlerinin bakanlıklar arasındaki dağılımının yeniden belirlenerek;' denildikten sonra;

(1) numaralı alt bendinde, mevcut bakanlıkların birleştirilmesine veya kaldırılmasına, yeni bakanlıklar kurulmasına, anılan bakanlıkların bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşlarıyla hiyerarşik ilişkilerine; (2) numaralı alt bendinde, mevcut bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgilerinin yeniden belirlenmesine veya bunların mevcut, birleştirilen veya yeni kurulan bakanlıklar bünyesinde hizmet birimi olarak yeniden düzenlenmesine; (3) numaralı alt bendinde, mevcut bakanlıklar ile birleştirilen veya yeni kurulan bakanlıkların görev, yetki, teşkilat ve kadrolarının düzenlenmesine, taşrada ve yurt dışında teşkilatlanma esaslarına; (b) bendinde ise, kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, işçiler, sözleşmeli personel ile diğer kamu görevlilerinin çalışmalarında etkinliği artırmak üzere, bunların atanma, nakil, görevlendirilme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esaslarına; 'ilişkin konularda düzenlemelerde bulunmak üzere Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermektir.' gibi belirsiz ve sınırsız ifadelerle yer verilerek Yetki Yasasının amacı ortaya konmak istenmiştir.

Aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında ise, Yetki Yasasının kapsamına ilişkin olarak, 'Bu Kanuna göre çıkarılacak kanun hükmünde kararnameler;' denilip,

(a) bendinde, 'Kamu hizmetlerinin bakanlıklar arasındaki dağılımının yeniden belirlenmesine ilişkin olarak;' ifadesinden sonra, 19 alt bent halinde 19 yasa ve KHK sayılmış ve (20) numaralı alt bendinde, 'Diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin görev, yetki, merkez, taşra ve yurt dışında teşkilatlanma esasları, kadrolar, bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bağlılık ve ilgilerine ilişkin hükümlerinde,' denilerek adeta tüm kamu kurum ve kuruluşları kapsama alınmak istenmiş;

(b) bendinde ise, 'Kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurlar, işçiler, sözleşmeli personel ile diğer kamu görevlilerinin atanma, nakil, görevlendirilme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esaslarına ilişkin olarak;' denildikten sonra 6 alt bent halinde 5 yasa ve 1 KHK sayılmış ve (7) numaralı alt bendinde ise, 'Diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin memurlar, işçiler, sözleşmeli personel ile diğer kamu görevlilerinin atanma, nakil, görevlendirme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esaslarına ilişkin hükümlerinde' ifadesiyle de neredeyse tüm kamu personeli hakkında Bakanlar Kuruluna her türlü düzenlemede bulunma yetkisi verilmesi hedeflenmiştir.

Oysa yetki yasalarının, Anayasanın belirlediği ögeleri belli bir içeriğe kavuşturarak somutlaştırması ve verilen yetkiyi hiçbir tartışmaya yol açmayacak açıklıkta belirleyerek Bakanlar Kurulu'na çerçeveyi çizmesi ve niteliği itibariyle uzun süreli ve çok yönlü çalışmayı gerektiren düzenlemeleri kapsamaması gerekmektedir.

Çünkü, Yetki Yasası'nda Bakanlar Kurulu'na verilen yetkinin 'amaç', 'kapsam' ve 'ilkeleri'nin belirlenmesinden amaç, bu yetki ile Bakanlar Kurulu'nun neleri gerçekleştirebileceğinin açıklığa kavuşturulmasıdır. Ancak, 6223 sayılı Yetki Yasasının, amacı, kapsamı ve ilkeleri de konusu gibi geniş içerikli, her yöne çekilebilecek, yuvarlak ve genel anlatımlarla gösterilerek, her okuyanın değişik şekillerde yorumlamasına açık hale getirilmiştir. Verilen yetkinin konu, amaç, kapsam ve ilkeler yönünden belirgin duruma getirilmesi, başka bir anlatımla somutlaştırılması, yürürlüğe konulacak KHK'lerin yetki yasası kapsamı içinde kalıp kalmadıklarının, 91 inci maddede belirlenen yasak alana girip girmediklerinin, önemli, ivedi ve zorunlu bir durum için düzenlenip düzenlenmediklerinin saptanabilmesi yönünden gereklidir.

Herhangi bir yetki yasasının Anayasaya aykırı olmaması için Anayasadaki öge ve ölçütlere, Anayasa Mahkemesi kararları ile getirilen yorumlara uygun olması gerekir. Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı ilkesi kararlarda açıklanan gerekçelerin göz önünde bulundurulmasını zorunlu kılar.

Bakanlar Kurulu tarafından 6223 sayılı Yetki Yasasına dayanılarak bu güne kadar;

- 632 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü Maddesinin (B) Fıkrası ile 4924 sayılı Kanun Uyarınca Sözleşmeli Personel Pozisyonlarında Çalıştırılanların Memur Kadrolarına Atanması Amacıyla Devlet Memurları Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair KHK,

- 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,

- 634 sayılı Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,

- 635 sayılı *Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,*
- 636 sayılı *Çevre, Orman ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK;*
- 637 sayılı *Ekonomi Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,*
- 638 sayılı *Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,*
- 639 sayılı *Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,*
- 640 sayılı *Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,*
- 641 sayılı *Kalkınma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,*
- 642 sayılı *Doğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi ile Konya Ovası Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlıklarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,*
- 643 sayılı *3046 Sayılı Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK,*
- 644 sayılı *Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,*
- 645 sayılı *Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK,*
- 646 sayılı *Vergi Denetim Kurulu Başkanlığının Kurulması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK,*
- 647 sayılı *Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair KHK,*
- 648 sayılı *Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK,*
- 649 sayılı *Avrupa Birliği Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK,*
- 650 sayılı *Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK,*
- 651 sayılı *Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair KHK,*

*Olmak üzere 20 adet KHK çıkarılmıştır. Yazılı ve görsel medyada yer alan haberlerden Bakanlar Kurulunun hızını alamadığı ve dolayısıyla bunlara yenilerini ekleyeceği anlaşılmaktadır.*

*Öyle ki, yukarıdaki KHK'lerin içeriğine girmeden isimlerinden de anlaşılabacağı üzere, KHK'lerden bazıları daha bir ay yürürlükte kalmadan değişikliğe uğramıştır. Bu durum göz önüne alındığında, TBMM'nin Bakanlar Kuruluna KHK çıkarma yetkisi verebilmesi için, 'ivedilik', 'zorunluluk' ve 'önemlilik' gibi üç Anayasal koşulun birlikte bulunması şartının gerçekleşmesi şöyle dursun, Bakanlar Kurulunun yönetmelikle kurallaştırmanın dahi asgari gerekleri olan araştırma, inceleme, ihtiyaçları tespit etme ve giderme yollarını belirleme gibi ciddi hiçbir hazırlığının olmadığını ortaya koymaktadır. Bu durum, niteliği itibarıyla uzun süreli ve çok yönlü çalışmayı gerektiren yasal düzenlemelerin KHK'lere konu oluşturmayacağını en açık, belirgin ve tartışmasız göstergesidir.*

*Bakanlar Kurulunun ülkemize yaşattığı kelimenin tam anlamıyla bir tür 'yap-boz oyunu'dur. Yap-boz oyunu olmadığını kimse ileri süremez. Ancak, yap-boz oyunları, okul öncesi çocukların eğlenerek öğrenmesini sağlamak için geliştirilen oyunlardır. Yap-boz oyunları ile okul öncesi çocukların, anlamsız parçaları zihinsel çaba göstererek anlamlı bütünlere dönüştürmeleri ve dolayısıyla zihinlerinde kurguladıkları bütüne ulaşabilmeleri için de her defasında yeniden deneyerek düşünme ve çözüm yolları üretme yetilerini geliştirmeleri amaçlanmaktadır.*

*Bakanlar Kurulu ise, 6223 sayılı Yasayla aldığı yetkiye dayanarak, yap-boz oyununu Türkiye'nin hukuk sistemi üzerinde oynamaktadır. Uzun süreli ve çok yönlü çalışmayı gerektiren alanlarda hiçbir hazırlığa dayalı olmadan kural koymakta, daha koyduğu kuralı uygulama ve sonuçlarını izleme ve değerlendirme aşamalarına geçmeden değiştirmekte; durmamakta, değiştirdiğini de değiştirmektedir. Hiçbir hukuksal öngörülebilirlik olmadığı için de değiştirdiği değişikliği değiştirdiğinin üzerinde yarın başka bir değişikliğe gitmeyeceği de belirsizliğini korumaktadır.*

*Bakanlar Kurulunun hukuksal öngörülebilirliği ortadan kaldırması ve hukuksal belirsizlik yaratarak hukuk devleti ilkesine aykırı uygulamalar içine girmesini sağlayan ise, Anayasanın 7 nci maddesiyle Türk Milleti adına TBMM'ye verilen devredilemez nitelikteki yasama yetkisini kullanıyor olmaktan kaynaklanmaktadır.*

*Parlamento, Fransızca 'parler', İtalyanca 'parlare' yani 'konuşmak' mastarlarından türetilmiş bir sözcüktür ve 'konuşulan yer' anlamına gelmektedir. Demokrasilerde yasalar, uzun süreli ve çok yönlü araştırma, inceleme ve değerlendirmelere dayalı olarak ihtiyaçları ve çözüm yollarını tespitten sonra parlamentoların komisyon ve alt komisyonları ile genel kurulunda konuşularak, tartışılarak ve ilgili kurum ve kuruluşlar ile etkilenen toplumsal kesimlerin ve bunların temsilcisi örgütlerin görüşleri alınıp üzerinde asgari mutabakat sağlanmaya çalışılarak yasalaşmaktadır.*

*Kaldı ki, Anayasa yasama yetkisini Türk Milleti adına TBMM'ye vermiş ve bu yetkiye - Anayasanın 91 inci maddesindeki ayırık ve spesifik durum hariç- devredilmezlik atfetmiştir. Anayasanın öngördüğü 'ivedilik', 'zorunluluk' ve 'önemlilik' gibi üç koşulun birlikte bulunması şartının gerçekleşmediği alanlarda 6223 sayılı Yasayla Bakanlar Kuruluna konu ve kapsamı sınırsızlık ve belirsiz bir düzenleme yetkisi verilmesi ve Bakanlar Kurulunun da bu yetkiyi 'yap-boz oyunu' oynar gibi kullanması, kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanan parlamenter demokratik sisteme karşı girişilmiş örtülü bir yürütme organı darbesidir. Bu örtülü darbenin siyasal*



*iktidarın yasama organındaki sayısal üstünlüğüne dayalı olarak yasama organının bilgisi ve ilgisi dahilinde yapıyor olması, yapılanın Anayasanın özü ve sözüyle bağdaşmayan siyasi bir darbe olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz.*

*Bunun en açık, bariz ve doğrudan örneklerine Yüce Mahkemeye açılan iptal davalarında yer verilmişti. 651 sayılı KHK de bunlardan birini oluşturmaktadır. 22.08.2011 tarihli ve 651 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnameyle;*

*- 03.06.2011 tarihli ve 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede,*

*- 17.07.1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunda,*

*- 14.07.1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda;*

*- 27.07.1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununda,*

*- 20.02.2008 tarihli ve 5737 sayılı Vakıflar Kanununda,*

*- 08.06.1984 tarihli ve 231 sayılı Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede,*

*- 08.06.1984 tarihli ve 217 sayılı Devlet Personel Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede,*

*- 13.08.1993 tarihli ve 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede,*

*değişiklikler yapılmıştır.*

*Yukarıda sıralanan 8 adet yasa ve yasa gücünde kararnameden, 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu, 231 sayılı Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname olmak üzere 6 adedinin, 6223 sayılı Yetki Yasasının 'Amaç ve kapsam' başlıklı 1 inci maddesinin kapsama ilişkin (2) numaralı fıkrasında 19 alt bent halinde tek tek sayılan yasa ve yasa gücünde kararnameler arasında sayılmadığı açıktır.*

*Öte yandan, yukarıda yer verilen 6 adet yasa ve yasa gücünde kararname, 6223 sayılı Yetki Yasasının 1 inci maddesinin (2) numaralı fıkrasının (b) bendinde 6 alt bent halinde sayılan 6 adet yasa ve yasa gücünde kararname içinde, 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu hariç beş adedinin sayılmadığı ve (7) numaralı alt bendinde de, 'Diğer kanun ve kanun hükmünde kararnamelerin memurlar, işçiler, sözleşmeli personel ile diğer kamu görevlilerinin atanma, nakil, görevlendirme, seçilme, terfi, yükselme, görevden alınma ve emekliye sevk edilme usul ve esaslarına ilişkin hükümlerinde' denildiğinden, 5 adet yasa ve yasa gücünde*

*kararnamede yapılan değişiklikler, maddedeki esaslar çerçevesinde sayılamayacağından, yukarıda sıralanan 6 adet yasa ve yasa gücünde kararnameden 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu hariç diğer beş adedinin 6223 sayılı Yetki Yasasının kapsamında olmadığı yeterince açık bir husustur.*

*Bakanlar Kurulunun 6223 sayılı Yetki Yasasının kapsamında olmayan alanlarda ilkeleriyle uyuşmayan hukuksal tasarruflara girişerek yasal düzenlemelerde bulunması, Anayasanın Başlangıcının dördüncü fıkrası ile 2 nci, 7 nci ve 91 inci maddelerindeki kurallarla bağdaşmamaktadır.*

*Yukarıda açıklandığı üzere 6223 sayılı Yetki Yasası iptal edildiğinde 651 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, yasal dayanaktan yoksun kalacağı ve bakanlar Kurulu 6223 sayılı Yetki Yasasının kapsamında olmayan yasa ve yasa gücünde kararnamelerde ilkeleriyle uyuşmayan hukuksal tasarruflara girişerek yasal düzenlemelerde bulunması sonucu, 651 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci, 2 nci, 3 üncü, 4 üncü, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 9 uncu, 10 uncu, 11 inci, 12 nci, 13 üncü, 18 inci, 19 uncu, 20 nci, 21 inci, 22 nci, 23 üncü, 24 üncü, 25 inci, 26 ncı, 27 nci, 28 inci, 29 uncu, 30 uncu, 31 inci, 32 nci, 33 üncü, 34 üncü, 35 inci, 36 ncı, 37 nci, 38 inci, 39 uncu, 40 ıncı (14 üncü, 15 inci, 16 ncı ve 17 nci maddelerini kapsamamak üzere) ve 41 inci maddeleri ile eki (1) Sayılı Liste ve (2) Sayılı Listesi; Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.*

*2) 651 Sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü Maddesiyle 03.06.2011 Tarihli ve 639 Sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 21 inci Maddesine Eklenen (2) Numaralı Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı*

*651 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesiyle 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 21 inci maddesine eklenen (2) numaralı fıkrasıyla, Bakanlık Müşavirlerinin, Bakanın uygun göreceği merkez veya taşra teşkilatına ait birimlerde çalıştırılabileceği hüküm altına alınmaktadır.*

*03.06.2011 tarihli ve 639 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 3 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığında Müsteşar, Müsteşar Yardımcısı, Koruma ve Kontrol Genel Müdürü, Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürü, Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürü, Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürü, Personel Genel Müdürü, Teftiş Kurulu Başkanı, Strateji Geliştirme Başkanı, I. Hukuk Müşaviri, Bakanlık Müşaviri, Genel Müdür Yardımcısı, Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanı, İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanı, Yayın Dairesi Başkanı, Daire Başkanı, Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri, İl Müdürü kadrolarında bulunanların görevleri hiçbir işleme gerek kalmaksızın sona erdirilmiş ve bunlar KHK'ye ekli (2) sayılı listede ihdas edilen Bakanlık Müşaviri kadrolarına atanmışlar; CHP ise söz konusu yasayla görevden almaların iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesine dava açmıştı.*

*657 sayılı Devlet Memurları Kanununun kariyer ve liyakat ilkelerine ve atanmalarındaki usule göre Tarım Bakanlığının il müdürü ve üzeri daire başkan yardımcısı,*

*daire başkanı, genel müdür yardımcısı, genel müdür, müsteşar yardımcısı, müsteşar gibi hiyerarşik kadro görev unvanlarına atanan kamu görevlilerinin atanmalarındaki usulün aksine tamamının Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile bir günde görevlerinden alınarak ihdas edilen Bakanlık Müşavirliği kadrolarına atanmalarındaki hukuksuzluğa ek olarak şimdi de Bakanın uygun göreceği merkez veya taşra teşkilatına ait birimlerde çalıştırılabileceği hükmünün getirilmesi, yürütme organının haksızlık, hukuksuzluk ve adaletsizlikte sınır tanımadığını ortaya koymaktadır.*

*3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görev esasları Hakkında Kanunun 27 nci maddesinde, bakanlıklarda, özel önem ve öncelik taşıyan konularda bakanlık makamına yardımcı olmak üzere özel yeteneği olanlardan bakanlık müşaviri atanabileceği ve bakanlık müşavirlerinin bakanlık makamına bağlı olduğu hükmüne yer verilmiş ve aynı hüküm 639 sayılı KHK'nin 21 inci maddesinde benzer ifadelerle yinelenmiştir.*

*657 sayılı Kanunda ise, memuriyet kadroları; kadro unvanı, görev unvanı, hizmet sınıfı ve mesleki kariyerlerine göre sınıflandırılmış; 33 üncü maddesinde kadrosuz memur çalıştırılamayacağı; 39 uncu maddesinde, 657 sayılı Kanuna tabi kurumlarda sınıflar dışında memurluk kadroları ihdas edilemeyeceği; 45 inci maddesinde ise hiçbir memurun sınıfının dışında ve sınıfının içindeki derecesinin altında bir derecenin görevinde çalıştırılamayacağı kurallarına yer verilmiştir.*

*Hukuksuz bir biçimde, Bakanlık Müşavirliği kadrolarına atanmış bulunanların, Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatındaki hizmet sınıfları ile meslek kariyerlerinden unvanlı veya unvansız hangi kadrolara ait hangi görevleri yürüteceği de belirtilmeden, Bakanın uygun göreceği gibi sınırsız bir yetki kapsamında, Bakanın uygun göreceği birimlerde çalıştırılabileceği gibi belirsiz bir görevlendirmeye tabi tutulmaları, Anayasa ve İdare Hukukunun genel ilkeleri bir yana mantıkla da bağdaşmamaktadır.*

*Bakana tanınan söz konusu yetki bağlamında Tarım Bakanlığı Müsteşarı iken, 639 sayılı KHK ile Bakanlık Müşavirliğine atanan ziraat mühendisi kariyerli kamu görevlisi, örneğin, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Konya İl Müdürlüğünün herhangi bir ilçesinde yürütülen 'süne ile mücadele' programında çalıştırılabilecektir.*

*Yasa koyucu, Anayasanın 128 inci maddesi uyarınca, memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer özlük işlerini kanunla düzenlerken, Anayasanın 11 inci maddesi gereğince, Anayasanın diğer hükümlerine de uygun hareket etmek zorundadır.*

*Böyle bir düzenlemede Anayasanın gözetilmesi gereken hükümlerinden birisi de, 2 nci maddesi ve bu maddede yer alan hukuk devleti ilkesidir.*

*Anayasanın 2 nci maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal bir hukuk devleti olduğu belirtilmiştir. Hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan devlettir.*

*Sosyal hukuk devleti, toplum ve çalışma yaşamında adalete ve eşitliğe dayalı bir hukuk düzeni kurmak; kazanılmış hakları korumak durumundadır. Hukukta kazanılmış hakların korunması, hukuki güvenliğin kanıtı, uygunluğun ölçüsüdür.*

*Hukuk devletinin temel unsurları arasında 'kazanılmış haklara saygı' yer almaktadır. Bu nedenle 128 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca yapılacak tüm düzenlemelerin, memurların ve kamu görevlilerinin kazanılmış haklarını koruması gerekir. Aksine düzenleme, Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz.*

*Yukarıda açıklanan gerekçelerle, 651 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü maddesiyle 03.06.2011 tarihli ve 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 21 inci maddesine eklenen (2) numaralı fıkrası, Anayasanın 2 nci ve 128 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.*

*3) 651 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci Maddesiyle Değiştirilen 17.07.1963 Tarihli ve 278 Sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunun 4 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasının (a) Bendinin (2) Numaralı Alt Bendinin Birinci Cümlesindeki " ve/veya özel sektörde " İbaresinin Anayasaya Aykırılığı*

*651 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesiyle değiştirilen 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendinde, Bilim Kurulunun altı üyesinin, lisans öğreniminden sonra kamu kurum ve kuruluşlarında ve/veya özel sektörde en az on yıl deneyim sahibi olmuş, mesleğinde temayüz etmiş ve üstün nitelikli hizmetleriyle tanınmış kişiler arasından belirleneceği; bu üyelerin ikisinin Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, dördünün ise Bakanlık tarafından her bir boş kontenjan sayısının iki katı önerilen aday arasından, Bakanın teklifi üzerine Başbakan tarafından seçileceği hükmüne bağlanmaktadır.*

*651 sayılı KHK, 6 Nisan 2011 günlü, 6223 sayılı Yetki Yasası'na dayanılarak Bakanlar Kurulu'nca kabul edilmiştir. 6223 sayılı Yetki Yasası, 3 Mayıs 2011 günlü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anamuhalefet Partisi (CHP) TBMM Grubu tarafından, bu Yetki Yasası'nın iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne dava açılmıştır.*

*Anayasa Mahkemesi, dayandığı yetki yasası Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilen KHK'leri, haklarında dava açılması durumunda, içeriğine girmeden, salt yetki yasaları iptal edildiği için, iptal etmiştir.*

*Bu itibarla, 6223 sayılı Yetki Yasası iptal edildiğinde 651 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin iptali istenen hükmü yasal dayanaktan yoksun kalacağından, 651 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesiyle değiştirilen 17.07.1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendinin birinci cümlesindeki " ve/veya özel sektörde " ibaresi, Dava Dilekçemizin 'Gerekçeler' bölümünün 1 inci maddesinde belirtilen gerekçelerle Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.*

*Öte yandan, 17.07.1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun, 6223 sayılı Yetki Yasasının kapsamında bulunmamaktadır.*



*Dava Dilekçesinin 'Gerekçeler' bölümünün 1 inci maddesinde ayrıntılarıyla açıklandığı üzere, Bakanlar Kurulunun 6223 sayılı Yetki Yasasının kapsamında olmayan alanlarda ilkeleriyle uyuşmayan, 'ivedi', 'zorunlu' ve 'önemli' önlemler içermeyen hukuksal tasarruflara girişerek yasal düzenlemelerde bulunması, Anayasanın Başlangıcının dördüncü fıkrası ile 2 nci, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerindeki kurallara bu açıdan da aykırılık oluşturmaktadır.*

*Anayasanın 128 inci maddesinin birinci fıkrasında, Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmesi kuralı yer almaktadır.*

*Bilim Kuruluna, 278 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde, TÜBİTAK'ın çalışma ilke, program ve politikaları ile önceliklerini belirlemek; araştırma merkezleri, enstitüler, bilim parkı, bilim merkezi, müze ve benzeri diğer birimler ile Başkanlık birimlerini kurmak, kaldırmak ve Kurum organizasyon şemasını onaylamak; Kurumun personel kadroları, ücret cetvelleri ile personel performans değerlendirme kriterlerini, bu değerlendirmeler kapsamında yapılacak ödemeleri ile iş tanımlarını ve göreve karşılık gelen pozisyonları Başkanlığın önerisi üzerine görüşerek karara bağlamak; Başkanın teklifi üzerine, merkez başkanlarını ve Başkanlığa doğrudan bağlı enstitü müdürlerini atamak; Kurumun yıllık çalışma programı ve bütçe teklifini onaylamak; Kuruma ve proje yönetimine ilişkin yönetmelikleri ve esasları hazırlatmak, değiştirmek, kaldırmak veya onaylamak; Kurumun yurt içinde ve yurt dışındaki ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlara mevzuat hükümleri çerçevesinde üye olması için karar almak; Kuruma taşınmaz alınması veya Kurum taşınmazlarının satılmasına karar vermek; Kurumun görevlerini yerine getirmesi için yürüteceği faaliyetler sırasında, yapacağı ücret, telif, işlenme ücreti, huzur hakkı ve benzeri ödemelerin tutar veya üst limitlerini belirlemek; Kurum ile diğer kamu kurum, kuruluş, gerçek ve tüzel kişiler arasında çıkan ihtilafların hukuki anlaşma veya sözleşme değişikliği ile neticelendirilmesinde karar vermek; tutarı beşbin Yeni Türk Lirasına kadar (beşbin Yeni Türk Lirası dahil) olmak üzere, maddi veya hukuki nedenlerle kovuşturulmasında, yüksek mahkeme ve mercilerde incelenmesini istemekte yarar bulunmayan açılacak veya açılmış olan dava, icra ve benzeri takiplerden vazgeçmeye, bir hakkın tanınmasına, menfaatin terkinine, uygun ödemeye karar vermek gibi genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken asli ve sürekli görevler verilmiştir.*

*Söz konusu görevlerin, Anayasanın 128 inci maddesinin birinci fıkrasına göre memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülmesi gerekeğinde kuşku bulunmamaktadır. Genel idare esaslarına göre yürütülmesi gereken kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerin, hiç Devlet memurluğu yapmamış ve hiçbir kamu deneyimi olmayan, lisans öğreniminden sonra özel sektörde en az on yıl deneyim sahibi olmuş, mesleğinde temayüz etmiş ve üstün nitelikli hizmetleriyle tanınmış kişiler arasından belirlenecek olması, Anayasanın 128 inci maddesinin birinci fıkrasındaki bağlayıcı kurallarla bağdaşmamaktadır.*

*Yukarıda açıklandığı üzere, 651 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesiyle değiştirilen 17.07.1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendinin birinci cümlesindeki " ve/veya özel sektörde " ibaresi, Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 nci, 7 nci, 87 nci, 91 inci ve 128 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.*



4) 651 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 11 inci Maddesiyle 278 Sayılı Kanuna Eklenen Geçici 11 inci Maddesi ile 40 ıncı Maddesinin Anayasaya Aykırılığı

651 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 11 inci maddesiyle 278 sayılı Kanuna eklenen geçici 11 inci maddesinde, 651 sayılı KHK'nin yürürlüğe girdiği tarihte, TÜBİTAK Başkanı, Başkan Yardımcıları ve Genel Sekreterin görevinin, 651 sayılı KHK'nin yürürlüğe girdiği tarihte sona ereceği; Başkan Yardımcıları ve Genel Sekreterin yerine atama yapılincaya kadar bunların görevlerine devam edecekleri belirtilmekte; 40 ıncı maddesinde ise 651 sayılı KHK'nin yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmaktadır.

TÜBİTAK Başkanı, 278 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre, Bilim Kurulu tarafından belirlenen iki başkan adayının Başbakana sunulması ve Başbakanın iki adaydan birini seçerek Başkan olarak atanmak üzere Cumhurbaşkanına arzı ve Cumhurbaşkanlığı tarafından Başkan olarak atanması şeklinde işleyen bir sürecin sonunda aynı maddenin dördüncü fıkrasına göre dört yıllık bir süre için; Başkan Yardımcıları, 5 inci maddenin yedinci fıkrasına göre TÜBİTAK Başkanının önerisi üzerine Başbakanın ataması suretiyle dört yıllık bir süre için; Genel Sekreter ise, aynı maddenin sekizinci fıkrasına göre TÜBİTAK Başkanının teklifi ve Bilim Kurulunun kararıyla atanmıştır.

651 sayılı KHK'nin 9 uncu maddesiyle 278 sayılı Kanunun 5 inci maddesinde yapılan değişikliklerle, Başkanın atanmasında Bilim Kurulunun devre dışı bırakılarak müşterek kararla atanması ve görev süresinin üç yıla düşürülmesi, Başkan Yardımcılarının Başkanın önerisi, Bakanın teklifi üzerine Başbakan tarafından; Genel Sekreterin ise Başkanın teklifi üzerine Bakan tarafından atanması ve görev sürelerinin üç yıl ile sınırlandırılmasına yönelik hükümlerin, bu görevlere yürürlükte bulunan yasal düzenlemelere göre farklı usullerle ve farklı görev süreleriyle seçilen görev başındaki Başkan, Başkan Yardımcıları ve Genel Sekreteri bağlamaması gerekir.

Bir yasa kuralının, yürürlüğe girdiği tarihten sonraki hukuki eylem ve işlemleri kapsamaması ve kamu görevlilerinin atanmalarındaki usule göre görevlerine son verilmesi, hukukun genel prensiplerindendir.

Anayasanın 2 nci maddesinde Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasanın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Bu bağlamda, hukuk devletinde yasakoyucu, yasaların yalnız Anayasaya değil, evrensel hukuk ilkelerine de uygun olmasını sağlamakta yükümlüdür. Yasalar kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirdiği kimi ayırıksı durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılırlar. Geçmiş, yeni çıkarılan bir yasanın etki olanı dışında kalır. Sonradan yürürlüğe giren yasaların geçmiş ve kesin nitelik kazanmış hukuksal durumlara etkili olmaması hukukun genel ilkelerindendir.

Anayasa Mahkemesinin 30.09.2005 günlü ve E.2005/78, K.2005/59 sayılı Kararında belirtildiği üzere, hukuk güvenliğinin sağlanması, bu doğrultuda yasaların geleceğe yönelik öngörülebilir belirlemeler yapılabilmesine olanak verecek kurallar içermesi de, Hukukun üstünlüğünü temel alan hukuk devletinin vazgeçilmez koşulları arasında yer almaktadır. Bu nedenle, hukuk devletinde güven ve istikrarın korunabilmesi için kural olarak yasalar,

yürürlüğe girdikleri tarihten sonraki olaylara uygulanırlar. Bazı durumlarda, adaletin sağlanması, temel hakların korunması gibi nedenlerden kaynaklanan zorunluluklar dışında yasaların geçmişe yürütmesi söz konusu değildir.

*Hukukta kazanılmış hakların korunması, kamu kesiminde olsun, özel kesimde olsun, hukuki güvenliğin kanıtı, uygunluğun ölçüsüdür. Olmadık bir nedenle kazanılmış hakların çiğnenmesi, Anayasal düzeyde haklı bulunamaz.*

*Yürürlüğe önceden konulmuş kurallara uygun biçimde TÜBİTAK Başkanlığı, Başkan Yardımcılığı ve Genel Sekreterliği görevlerine atanan kişilerin, daha görev süreleri dolmadan atanmalarındaki usule aykırı biçimde yasal düzenlemeyle görevlerinden alınmaları, kişilerin hukuk güvenliğini ortadan kaldırdığı gibi kazanılmış haklarının da gasp edilmesi anlamına gelmekte ve bu yanılla iptali istenen düzenlemeler Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.*

*Öte yandan, 651 sayılı KHK, 6 Nisan 2011 günlü, 6223 sayılı Yetki Yasası'na dayanılarak Bakanlar Kurulu'nca kabul edilmiştir. 6223 sayılı Yetki Yasası, 3 Mayıs 2011 günlü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anamuhalefet Partisi (CHP) TBMM Grubu tarafından, bu Yetki Yasası'nın iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne dava açılmıştır.*

*Anayasa Mahkemesi, dayandığı yetki yasası Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilen KHK'leri, haklarında dava açılması durumunda, içeriğine girmeden, salt yetki yasaları iptal edildiği için, iptal etmiştir.*

*Bu itibarla, 6223 sayılı Yetki Yasası iptal edildiğinde 651 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin iptali istenen hükmü yasal dayanaktan yoksun kalacağından, 651 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 11 inci maddesiyle 278 sayılı Kanuna eklenen geçici 11 inci maddesi ile 40 ıncı maddesi, Dava Dilekçemizin 'Gerekçeler' bölümünün 1/a maddesinde belirtilen gerekçelerle Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 nci, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.*

*Ayrıca, 17.07.1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanun, 6223 sayılı Yetki Yasasının kapsamında bulunmamaktadır.*

*Dava Dilekçesinin 'Gerekçeler' bölümünün 1/b maddesinde ayrıntılarıyla açıklandığı üzere, Bakanlar Kurulunun 6223 sayılı Yetki Yasasının kapsamında olmayan alanlarda ilkeleriyle uyuşmayan, 'ivedi', 'zorunlu' ve 'önemli' önlemler içermeyen hukuksal tasarruflara girişerek yasal düzenlemelerde bulunması, Anayasanın Başlangıcının dördüncü fıkrası ile 2 nci, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerindeki kurallara bu açıdan da aykırılık oluşturmaktadır.*

*651 sayılı KHK'nin yürürlüğe ilişkin 40 ıncı maddesi de aynı gerekçelerle Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 nci, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine aykırıdır.*

*Yukarıda açıklandığı üzere, 651 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 11 inci maddesiyle 278 sayılı Kanuna eklenen geçici 11 inci maddesi ile 40 ıncı maddesi, Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 nci, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine aykırı olduğundan iptalleri gerekir.*

5) 651 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci Maddesiyle Değiştirilen 13.08.1993 Tarihli ve 497 Sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü Maddesinin Birinci Fıkrasının, 'Asli ve Asosye üye sayısı, her birinden yüzelli olmak üzere toplam üçyüzdür.' Şeklindeki İkinci Cümlesi ile 32 nci Maddesiyle Değiştirilen 5 inci Maddesinin Birinci Fıkrasındaki, 'Aslî ve Asosye üyelerin, üçte biri Bakanlar Kurulu, üçte biri Yükseköğretim Kurulu ve üçte biri Aslî üyeler tarafından seçilir.' Cümlesi ile Üçüncü Fıkrasındaki 'Aslî üyelik altmışyedi yaşına kadar sürer.' Cümlesinin; 33 üncü Maddesiyle Değiştirilen 7 nci Maddesinin Birinci Fıkrasının 'Akademi Genel Kurulu, Asli ve Asosye üyelerden oluşur.' Şeklindeki Birinci Cümlesinin; 37 nci Maddesiyle Değiştirilen 11 inci Maddesinin Birinci Fıkrasının, 'Akademi Başkanı, Asli üyeler arasından müşterek kararla üç yıl atanır. Aynı kişi iki dönemden fazla Başkanlığa atanamaz.' Şeklindeki Birinci ve İkinci Cümleleri ile 38 inci Maddesiyle 497 Sayılı KHK'ye Eklenen Çeçici 3 üncü Maddesi ve Geçici 4 üncü Maddesi ile 40 ıncı Maddesinin Anayasaya Aykırılığı

497 sayılı KHK'de yapılan değişikliklerin Anayasaya aykırılığı değerlendirilmeden önce, yapılan değişikliklerin ne anlama geldiğini daha anlaşılabilir kılmak için Dünyanın belli başlı ülkelerindeki Bilim Akademilerini genel olarak incelemek yerinde olacaktır.

#### **Bilim Akademileri**

Bilim Akademileri, bilimde özellikle de botanik, coğrafya, astronomi, fizik ve matematik disiplinlerinde ortaya çıkan büyük keşif ve buluşlara dayalı olarak Evrenin algılanması ve yorumlanmasındaki yeni düşüncelerin ve işleyiş yasalarına ilişkin teorilerin gündelik yaşama girerek toplumu etkilemeye başladığı 17 nci yüzyılın başlarında kurulmaya başlanmıştır. İlk örneğinin 1603 yılında Roma'da kurulan 'Accademia dei Lincei' olduğu kabul edilmektedir.

Bilim Akademilerinin kuruluş amacı, bilimsel çalışmalar yapan bilim insanlarını, akademiye üye seçerek ödüllendirmek; bilim insanlarının yaptıkları bilimsel çalışmalara artı değer katmak, bilimsel araştırmayı ve başarıyı ödüllendirmek, bilimin topluma yaygınlaşmasını sağlamak, bilim insanları arasında iletişim, etkileşim kanalları yaratarak dayanışmayı güçlendirmek olmuştur.

Bilimin doğasından kaynaklanan, soran, sorgulayan, var olan doğrularla yetinmeyip yeni doğrular peşinde koşan kuşkucu yaklaşımı ve özgürlükçü yapısı, Bilim Akademilerinin Devletten özerk yapılar olarak ortaya çıkmasına yol açmıştır. Akademi üyelerinin, bilime katkılarının uluslararası başarı ölçütlerine göre değerlendirilerek Akademi üyeleri tarafından seçilmeleri, Bilim Akademilerinin ortak özelliğidir. Bu uygulamanın arkasında, bilimsel liyakatın ve başarının, alanının en yetkin bilim insanları tarafından değerlendirilebileceği ve denetimin de kendi içinde sağlanacağı gibi nesnel bir gerçeklik yatmaktadır.

Burada belli başlı Bilim Akademisi, özerkliğin en önemli göstergesi olan Akademiye üye seçimi açısından kısaca incelenecektir.

#### **The Royal Society (İngiltere)**

Dünyanın en eski Akademileri arasında yer alan The Royal Society, 1660 yılında kurulmuştur. Royal Society'nin 1500 civarında üyesi vardır ve bunların yaklaşık 80'ni Nobel Ödülü sahibidir. Akademiye yeni üyeler, mevcut Akademi üyeleri tarafından bilimsel liyakat kriterine göre seçilir ve üyelik ömür boyu sürer.

*Bir bilim insanının aday olabilmesi için, iki Royal Society üyesi tarafından aday gösterilmesi gerekir. Ayrıca, Royal Society Başkanı, Üniversite Rektörlükleri ile Araştırma Konseyi Başkanlıklarına çağrıda bulunarak aday önerilerini alır. Bu öneriler Akademi Başkanı ve Üyeleri tarafından değerlendirilir ve uygun görülenler yine aynı şekilde iki üye tarafından önerilerek adaylık süreci başlatılır.*

*Bir bilim insanı için adaylık işlemi iki üye tarafından imzalanmış olan adaylık belgesinin 30 Eylül'e kadar Royal Society'ye sunulmasıyla başlar. Bu belge adaylık gerekçesini içerir ve seçim gününe kadar bütün üyelere açıktır. Ardından ayrıntılı ve akademik mükemmeliyete duyarlı bir süreç başlar. Adaylıklar Royal Society içindeki komisyonlara dağılır. Her komisyon uzmanlık alanı içindeki her adayın kapsamlı bir özgeçmişi, yayın listesi, akademik başarılarının dökümü ve en önemli bulunan 20 bilimsel çalışmasının kopyelerini içeren dosyasını inceler. Bu incelemelerde konunun uzmanı olan hakemlerden de görüşler alınır. Hakemlerin Royal Society üyesi olması gerekli değildir. Her komisyon (sectional committee) sonuçta kendi uzmanlık alanına giren adaylar arasından kısa bir liste oluşturur.*

*Bu değerlendirmeler daha sonra Konsey tarafından ele alınır. ( 2007 yılında bu şekilde toplam 635 aday ele alınmıştır.) 100 kadar üyenin, 21 konsey üyesinin ve yüzlerce hakemin değerlendirmeleriyle, Royal Society Konseyi son listeyi oluşturur ve onaylar. Bu son listede 44 asli üye adayı ve 8 yabancı üye adayı (foreign member) vardır.*

*Konsey tarafından Nisan ayı toplantısında onaylanan son liste bir oy pusulası halinde tüm üyelere iletilir. Adaylar, Mayıs ayında yapılan Royal Society Genel Kurulu'nda oylanır. Adaylara sadece Genel Kurula katılan üyeler oy verebilir ve bir adayın seçilebilmesi için Genel Kurula katılan üyelerin üçte ikisinin oyunu almış olması gerekir.*

*Bir yıl aday gösterilmiş fakat seçilememiş olan her aday 7 yıl boyunca değerlendirilmeye tabi tutulur. Bu yedi yıllık süre içerisinde seçilememiş olan bir aday üç yıllık bir bekleme süresi sonunda tekrar aday gösterilebilir.*

*Royal Society Başkanı ve 21 üyeden oluşan Konsey de üyeler tarafından seçilmektedir.*

*National Academy of Sciences (Amerika Birleşik Devletleri)*

*National Academy of Sciences 1863 yılında kurulmuştur. Akademinin yaklaşık 2200 üyesi vardır ve üyelerin 200 kadarı Nobel Ödülü sahibidir.*

*Yeni üyeler, mevcut üyeler tarafından bilimsel liyakat kriteri esas alınarak seçilir. Üye seçimi her yıl bir kez yapılır ve bir yılda en fazla 72 yeni asli üye seçilebilir. Akademi üyeliği ömür boyu sürmektedir.*

*Bir bilim insanının aday olabilmesi için, bir Akademi Üyesi tarafından aday gösterilmesi şarttır. Akademi üyesi aday gösterdiği bilimci için kapsamlı bir dosya hazırlayarak Akademiye sunar. Bu dosyada adayın özgeçmişi, adaylık gerekçesi ve eserleri arasından en seçkin görülen 12 yayının listesi bulunur.*

*Bu şekilde oluşan adaylık dosyaları Akademi içerisinde yoğun bir inceleme ve eleme sürecine girer. Üyeler arasında değişik evrelerde yapılan sıralama ve müzakereler sonunda o yıl aday gösterilenler arasından, tercih sıralı, 72 kişilik bir liste oluşturulur. Bu liste her yıl Nisan ayı sonlarında yapılan Akademi Genel Kurulunda topluca oya sunulur. Son listenin*



*toplucu oya sunulması adettendir fakat her Akademi üyesinin listedeki herhangi bir adayın ayrıca oylanmasını talep etme hakkı vardır. Bu talep çok ender durumda ortaya çıkmaktadır.*

*O yıl aday gösterilmiş fakat seçilememiş adaylar bir sonraki yıl tekrar değerlendirilmeye alınır.*

*National Academy of Sciences, Akademi Başkanı dahil 17 kişiden oluşan bir Akademi Konseyi tarafından yönetilir. Başkan dahil tüm Konsey üyeleri Akademi Genel Kurulu tarafından seçilir (National Academy of Sciences'ın üyeliğe ilişkin, 'Election to the National Academy of Sciences: Pathways to membership' isimli dokümanının orijinal metni ve konuyla doğrudan ilişkili 2-9 ncu paragraflarının Türkçe çevirisi, Dava Dilekçemiz ekinde sunulmaktadır).*

#### **Hollanda Kraliyet Akademisi (KNAW)**

*Kökü 1800'lere kadar uzanan bu kurum 1938 yılında Ulusal Akademi hüviyetini kazanmış özerk bir yapıdır. Yaklaşık 500 asli üyesi vardır. Akademi üyeliği hayat boyu sürmekte; fakat 65 yaşını dolduran üyeler 'emekli üye' statüsüne geçmektedir.*

*Bu kurumda 2011 yılından sonra yılda 16 yeni asli üyenin Akademi üyeleri tarafından atanması kararı alınmıştır. Üye seçim kriteri sadece bilimsel liyakattır ve seçim sürecinde Akademi dışından hakem görüşlerine de başvurulmaktadır. Yeni üyeler Akademi üyelerince seçilmektedir fakat aday göstermek için Akademi üyesi olma şartı aranmamaktadır.*

#### **Arjantin Ulusal Akademisi (ANCFN-Academia Nacional de Ciencias Exactas, Físicas y Naturales)**

*Latin Amerika'nın en eski bilim kurumlarından biridir. 1926 yılında Arjantin Hükümeti tarafından yasal olarak özerk bir kurum hüviyetine kavuşturulmuştur. Asli üyelik dışında şeref üyeliği, muhabir üyelik, emekli üyelik kategorileri mevcuttur. Akdemilerarası Panel (IAP) kayıtlarına göre, bu Akademinin 33 asli, 8 şeref ve 2 emekli üyesi bulunmaktadır. Yasasına göre asli üye sayısının üst sınırı 40'dır.*

*Yeni aday gösterilmesi ve üye seçimi yetkileri Akademi'ye aittir. Yeni üyeler Akademi Genel Kurulunda mevcut asli üyeler tarafından seçilmektedir. Seçim kriteri bilimsel mükemmeliyetin yanı sıra yüksek düzeyde onurlu bir kişilik sahibi olmaktır. Akademi üyeliği ömür boyu sürmektedir.*

#### **Japon Bilim Konseyi (SCJ; Science Council of Japan)**

*Japon Bilim Konseyi SCJ yasal olarak Başbakanlığa bağlı, fakat işleyişi hükümetten bağımsız ve dünyadaki Japon Bilim insanlarını temsil eden özerk bir kurum olarak 1949 yılında kurulmuştur. SCJ asli ve asosiye üyelerden oluşmaktadır.*

*Akdemilerarası Panel (IAP) kayıtlarına göre, SCJ'nin 210 asli üyesi vardır. Asli üyeliğe aday olabilmek için asli veya asosiye üyeler tarafından önerilmek gerekmektedir. Öneriler, SCJ içerisindeki bir Aday Komisyonu tarafından değerlendirilmektedir. Aday Komisyonu sonuçta bir aday listesi hazırlamakta ve bu liste SCJ Genel Kuruluna sunulmaktadır. SCJ'nin en üst karar organı Genel Kurulu'dur ve yılda iki kez, Nisan ve Ekim aylarında toplanmaktadır. SCJ*



*Genel Kurulu tarafından uygun bulunan adaylar bir liste halinde Başbakan'a sunulmakta ve asli üyeler Başbakan tarafından atanmaktadır.*

*SCJ'nin 2000 civarında da asosye üyesi vardır. Asosye üyeliğe aday olabilmek için de asli veya asosye üyeler tarafından önerilmek gerekmektedir. Öneriler yine SCJ içerisindeki Aday Komisyonu tarafından değerlendirilmekte ve sonuçta bir asosye aday listesi oluşturulmaktadır. Bu liste SCJ Yönetim Kurulu tarafından ele alınmakta ve uygun görülen adaylar SCJ Başkanı tarafından asosye üye olarak atanmaktadır.*

#### *Türkiye Bilimler Akademisi*

*Türkiye Bilimler Akademisi, uluslararası saygınlığa sahip Fizik Profesörü ve 49 ncu Cumhuriyet Hükümetinin Başbakan Yardımcısı (Rahmetli) Erdal İnönü'nün girişimleri sonucunda, 13.08.1993 tarihli ve 497 sayılı KHK ile kurulmuştur.*

*Türkiye Bilimler Akademisinin kuruluşundan önce Dünya uygulamaları incelenmiş ve Akademinin Dünyadaki diğer örnekleri gibi bilimsel, idari ve mali özerkliğe sahip olmasına önem verilmiştir. KHK yasalaşmadan önce bilim insanlarının ve siyasi partilerin görüşlerine başvurularak toplumsal ve siyasal mutabakat içinde yasalaşmasına özen gösterilmiştir.*

*Nitekim, 497 sayılı KHK'nin dayanağını oluşturan 24.06.1993 tarihli ve 3911 sayılı Yetki Yasasının iptali istemiyle Anamuhalefet (Anavatan) Partisi TBMM Grubu Adına Grup Başkanı A. Mesut Yılmaz tarafından Anayasa Mahkemesine 09.07.1993 tarihinde açılan iptal davası, Anayasa Mahkemesinin 16.09.1993 günlü ve E.1996/26, K.1993/28 sayılı iptal Kararı ile sonuçlanmıştır. Bu iptal kararı üzerine 497 sayılı KHK'nin iptali için dava açılması durumunda iptal edilmesi mutlak olmasına ve 497 sayılı KHK 02.09.1993 tarih ve 21686 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdiğinden, söz konusu karardan sonra iptal davası açılması için daha 46 gün süre bulunmasına rağmen, toplumsal ve siyasal mutabakatla yasalaşan 497 sayılı KHK için Anayasa Mahkemesine iptal davası açılmamıştır.*

#### *Bilim Akademilerinin Ortak Özellikleri*

*Bir kurumun 'Bilim Akademi'si niteliği taşıyabilmesi için Uluslararası Akademi Birlikleri arasında genel kabul gören ölçütler şöyle sıralanabilir:*

*Akademiler hükümetlerden, sınai veya mesleki kuruluşlardan bağımsız olmalıdır. Akademiler genellikle bu kurumların bazılarında veya tümünden maddi destek alır, fakat bu desteklerin Akademinin özerkliğini zedelemeyecek bir biçimde verilmesi gerekir.*

*Akademiler 'aşağıdan yukarıya', demokratik bir biçimde yönetilir. En üst karar mercii Akademi Genel Kurulu'dur ve yetkinin kaynağı akademi üyeliğidir.*

*Yeni üyeler akademik mükemmeliyet ölçütlerine göre mevcut Akademi üyeleri tarafından seçilir. Asli üye sayısına bir üst sınır konabilir veya bu sayı bir çoğalma oranına göre artabilir.*

*Akademi üyeleri, yeni üye seçiminde 'uzman görüşüne' (peer review) dayanarak karara varır. Temel soru, adayın bilime ne kattığıdır. Bu değerlendirmelerde adayın ürettiklerinin niteliği yanında, üretkenliği, buluşlarının yarattığı dürtü (impact) niceliksel olarak da incelenir. Adayın yayın sayısı, atıf sayısı, h-faktörü gibi sayısal metriklere de bakılır. Fakat*

*seçim sadece sayısal verilere dayanılarak yapılmaz. Asıl ölçü adayın bilime ne kattığıdır. Akademi içinden veya dışından gelen uzman (hakem) görüşler de muhakkak hesaba katılır. Sonuçta her üye, adayın bilimsel katkılarının Akademi üyeliği için yeterli olup olmadığı hakkında kendi vicdanında bir karara varır ve oyunu kullanır.*

*Anayasaya Aykırılık Sorunu*

*497 sayılı KHK'nin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki, 'Asli üye sayısı üniversitelerde mevcut kadrolarda fiilen görev yapan T.C. uyruklu profesör sayısının yüzde ikisini, asosye üye sayısı ise asli üye sayısının üç katını geçemez.' hükmü, 651 sayılı KHK'nin 31 inci maddesiyle, 'Asli ve Asosye üye sayısı, her birinden yüzelli olmak üzere toplam üçyüzdür.' şeklinde;*

*5 inci maddesindeki, 'Asli, Asosye ve Şeref üyesi olabilmek için diğer bir asli üye tarafından Akademi Konseyi'ne yazılı olarak başvurulmak suretiyle aday gösterilir. Bu adaylığın, diğer iki genel kurul üyesi tarafından yazılı olarak desteklenmesi gerekir. Adaylık, Akademi Konseyi tarafından kabul gördükten sonra Genel Kurul'un onayına sunulur.*

*Asli üyelik yetmiş yaşına kadar sürer. Yaş haddi nedeniyle asli üyelik statüsü sona eren üyeler, otomatik olarak Şeref üyesi olurlar. Asosye üyeler üç yıl için seçilirler. Asosye üyelik süresi toplam en çok dokuz yıldır.' hükmü, 651 sayılı KHK'nin 32 nci maddesiyle, 'Asli ve Asosye üyelerin, üçte biri Bakanlar Kurulu, üçte biri Yükseköğretim Kurulu ve üçte biri Asli üyeler tarafından seçilir.*

*Asli üyeler tarafından seçilecek Asli, Asosye ve Şeref üyeleri için; bir Asli üye tarafından Akademi Konseyine yazılı olarak başvurulması ve aday gösterilen kişinin, aday gösteren üye dışında iki Genel Kurul üyesi tarafından da yazılı olarak desteklenmesi gerekir. Adaylık, Akademi Konseyi tarafından kabul gördükten sonra Genel Kurulun onayına sunulur.*

*Asli üyelik altmışyedi yaşına kadar sürer. Yaş haddi nedeniyle Asli üyelik statüsü sona eren üyeler, otomatik olarak Şeref üyesi olurlar. Asosye üyeler üç yıl için seçilirler. Asosye üyelik süresi toplam en çok dokuz yıldır.' biçiminde;*

*7 nci maddesindeki, 'Akademi Genel Kurul'u, Akademi üyelerinden oluşur.' şeklindeki hüküm, 651 sayılı KHK'nin 33 üncü maddesiyle, 'Akademi Genel Kurulu, Asli ve Asosye üyelerden oluşur.' şeklinde;*

*11 inci maddesindeki, 'Akademi Başkanı, 4 yıl için asli üyeler arasından Akademi Genel Kurulu'nca seçilir ve Başbakan'ın onayı ile atanır. Aynı kişi iki dönemden fazla Başkanlığa seçilemez. Akademi Başkanı, Akademi'nin amaçları doğrultusunda faaliyet göstermesinden sorumludur. Başkan, Akademi'nin ita amiridir.' şeklinde yer alan hüküm, 651 sayılı KHK'nin 37 nci maddesiyle, 'Akademi Başkanı, Asli üyeler arasından müşterek kararla üç yıl için atanır. Aynı kişi iki dönemden fazla Başkanlığa atanamaz.' şeklinde;*

*değiştirilmiş;*

*497 sayılı KHK'ye 651 sayılı KHK'nin 38 inci maddesiyle eklenen;*

*Geçici 3 üncü maddede, 'Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Başkan ve Akademi Konseyi asıl ve yedek üyelerinin görevi,*

*a) Seçilmiş oldukları tarih itibarıyla görev sürelerinin üç yılı aşması hâlinde bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte,*

*b) Seçilmiş oldukları tarih itibarıyla görev sürelerinin üç yılı aşmaması hâlinde, üç yıllık sürenin dolduğu tarihte,*

*sona erer. Başkan ve Akademi Konseyi üyeleri, yeni Başkan ve Akademi Konseyi üyeleri atanıncaya kadar görevine devam eder.'*

denilirken;

*Geçici 4 üncü maddede ise, 'Asli üyeler tarafından seçilecek Asli üye sayısı 3 üncü maddenin birinci fıkrasında yer alan sayıya ininceye kadar anılan kontenjandan üye seçimi yapılmaz.'*

denilmiştir.

*Yapılan bu değişikliklerle, Türkiye'deki üniversitelerin mevcut kadrolarında fiilen görev yapan profesörlerin yüzde ikisine endekslenmiş değişken asli üye sayısı, 150 asli üye ile sınırlandırılır ve asli üye sayısının üç katına endekslenmiş asosye üye sayısı ise yine 150 asosye üye ile sabitlenirken; TÜBA'nın, 82 asli, 17 asosye ve 40 şeref olmak üzere toplam 139 olan mevcut üye sayısı şeref üyeleri hariç 150'şerden 300 üyeye çıkarılmış; asli, asosye ve şeref üyelerinin tamamı TÜBA Genel Kurulu tarafından seçilirken, 50 asli ve 50 asosye üyenin Bakanlar Kurulu; 50 asli ve 50 asosye üyenin YÖK, 50 asli ve 50 asosye üye ile şeref üyelerinin ise asli üyeler tarafından seçilmesi öngörülmüş; asli üyelikte 70 olan yaş sınırı, 67'ye çekilerek mevcut asli üyelerin önemli bir kısmının şeref üyesi olmaları sağlanmış; Akademi Genel Kurulu, şeref, asli ve asosye üyelerin tamamından oluşurken, asli ve asosye üyelerden oluşur hale getirilmiş; asli üyeler tarafından seçilecek asli üye sayısı 50'ye düşene kadar asli üye kontenjanından asli üye seçilememesi kuralı getirilerek asli üyeler tarafından seçilecek asli ve asosye üyelerin Bakanlar Kurulunun seçtiği 50, YÖK'ün seçtiği 50 ve mevcut asli üyelerden ise en fazla 49 asli üye tarafından seçilmesi öngörülerek siyaset kurumu asli üyelikte mutlak bir egemenlik sağlamış; şeref, asli ve asosye üyelerden oluşan Akademi genel Kurulunca seçilen ve Başbakanca atanan Akademi Başkanının üçlü kararname ile atanması öngörülmüştür.*

*497 sayılı KHK'nin 'Amaç' başlıklı 1 inci maddesinde, 'Türkiye'de tüm bilim alanlarındaki araştırmaları, bilimci kişiliğini ve araştırıcılığı özendirmek ve bu alanlarda emeği geçenleri onurlandırmak; gençleri bilim ve araştırma alanına yöneltmek; Türkiye'deki bilimcilerin ve araştırmacıların toplumsal statülerinin yükseltilmesi ve korunmasına çalışmak; bilim ve araştırma standartlarının uluslararası düzeye çıkarılmasına yardım etmek amacıyla, Başbakan'a bağlı tüzel kişiliğe, bilimsel, idari ve mali özerkliğe sahip Türkiye Bilimler Akademisi (kısa adı TÜBA) kurulmuştur.*

*Başbakan bu Akademi'nin yönetimiyle ilgili yetkilerini gerekli gördüğünde bir bakan eliyle kullanabilir.*

*Akademi, bu Kanun Hükmünde Kararname'de belirtilmeyen hallerde özel hukuk hükümlerine tabidir.' denilerek, Akademinin tüzel kişiliği ile bilimsel, idari ve mali özerkliğine özel bir vurgu yapılmıştır.*

*Öte yandan, Akademinin görevlerinin düzenlendiği 2 nci maddesinde ise, Türkiye Bilimler Akademisinin görevleri,*

*'a) Bilimsel konularda ve bilimsel önceliklerin saptanması amacıyla incelemeler ve danışmanlık yapmak,*

*b) Toplumda bilimsel yaklaşım ve düşüncenin yayılmasını sağlamak,*

*c) Hükümete, Türk bilimcileri ve araştırmacılarının toplumsal statüleri, yaşam düzeyleri, gelirleri ve bu tür faaliyetlerin gereği olan özel kolaylık ve ayrıcalıklara ilişkin mevzuat değişiklikleri önermek,*

*d) Bilimin öneminin ülke kamuoyunca takdir ve kabulünü sağlamak ve bilim adamlığını özendirmek için ödüller vermek,*

*e) Yukarıda belirtilen amaçların gerçekleştirilmesi ve görevlerin yerine getirilebilmesi ile ilgili her türlü faaliyette bulunmak.'*

*şeklinde sıralanmıştır.*

*Bakanlar Kurulu ise, 22.08.2011 tarihli ve 651 sayılı ( R.G. 27 Ağustos 2011/28038) KHK ile Hükümete, 'Türk bilimcileri ve araştırmacılarının toplumsal statüleri, yaşam düzeyleri, gelirleri ve bu tür faaliyetlerin gereği olan özel kolaylık ve ayrıcalıklara ilişkin mevzuat değişiklikleri önermek,' görevleri de bulunan TÜBA'dan görüş dahi sormadan TÜBA'nın bilimsel ve yönetsel özerkliğine son vermiştir.*

*Bundan böyle, 'Türkiye'de tüm bilim alanlarındaki araştırmaları, bilimci kişiliğini ve araştırmacılığı özendirmek ve bu alanlarda emeği geçenleri onurlandırmak; gençleri bilim ve araştırma alanına yönleltmek; Türkiye'deki bilimcilerin ve araştırmacıların toplumsal statülerinin yükseltilmesi ve korunmasına çalışmak; bilim ve araştırma standartlarının uluslararası düzeye çıkarılmasına yardım etmek amacıyla' kurulan TÜBA'nın 150 asli ve 150 asosye üyesinden 50'serini siyaset kurumu doğrudan, 50'serini ise, yürütme organı tarafından şekillendirilen ve yükseköğretime ilişkin yönetsel görevleri bulunan YÖK aracılığıyla dolaylı olarak seçecek; Akademi Başkanı doğrudan siyaset kurumu atayacaktır.*

*Bilim insanlarını akademi üyeliği ile bundan böyle bilimin duayenleri değil, siyaset kurumu onurlandıracaktır.*

*Türkiye özelinde imkansız olmasına rağmen, seçimlerde hiçbir siyasal amaç gütmemeyi ve salt nesnel verilerden hareket etmeyi temel ilke edinen siyasal iktidarlar dahi, seçimlerinin nesnellliğini nicel kriterlere dayandırmak zorunda kalacaklardır.*

*Ancak, bilim insanlarının üretimlerinin değerlendirilmesi sadece sayısal kriterlerle ölçülemez. En basitinden, yayın ve atıf sayıları dahi bilim disiplinleri arasında farklılıklar gösterir. Örneğin felsefe, tarih ve sosyal bilimlerin birçok alanı ile matematik ve teorik fizik daha az yayın ve atıf alınan alanlardır. Buna karşılık klinik tıp, kimya, deneysel fizik ve mühendisliğin birçok dallarında, yani daha çok uygulamalı alanlarda yayın ve atıf sayıları yüksektir. Rutin uygulamaları rapor eden yayınlarla çok atıf almak mümkündür. Bazen çok kişinin katkısı ile yapılan çalışmalar yüzlerce yazarlı makalelerle duyurulur ve bu ekipteki herkes ufak katkılar karşılığında çok sayıda atıf alırlar. Dolayısıyla yüksek h-indekslerine*

*ulaşılabilir. Bununla birlikte, çok az ama çok değerli yayınları olan bilim insanları da vardır. Oysa, asıl olan niceliğin değil, niteliğin değerlendirilmesidir. Bir bilim insanı dünya bilimine hangi yeni fikirleri katmıştır' Bilimsel değerlendirmelerin esas çıkış noktası budur.*

*Sayısal indekslerle, mekanik ölçütlerle aslında bilime ciddi bir fikri katkısı olmayan kişiler akademiye seçilebilirler ve bilim dünyamızı ve gençlerimizin araştırmacı ve akademisyen olarak yetişmelerini yönlendirme konumuna gelebilirler. Buna karşın, kendi köşesinde çalışan, bilime çok da değerli katkıları olan bilim insanları atıfları az olduğu için Akademi dışında kalabilirler. Yayın ve atıf sayılarının yüksek olması çoğu zaman gerçek değerle de örtüşebilir. Ama gerçek bilimsel değerin terazisi sayılardan ibaret değildir. Sayılar eksik ve şaşırtabilen bir terazidir.*

*Bilimsel değerlendirmeleri o alanda uzman bilim insanları, kişinin yazılarını, makalelerini okuyarak, bilerek yapabilirler. Atıfları az olan ama eserleri ve bilime katkıları değerli olan bilim insanlarını, hem ülkemizde hem de bütün dünyadaki meslekdaşları bilirler. Akademilerin kendi üyelerini kendilerinin seçmesi, işte bu yüzden ciddi akademiler için akademi olmanın tek kıstasıdır.*

*Bir fizikçinin, bir tarihinin, bir sosyologun, bir biyologun ne yaptığını, ne yenilik getirdiğini bilime hangi katkıyı sağladığını, ancak aynı disiplindeki bilim insanları aralarında konuşarak, tartışarak, bilgi alışverişinde bulunarak değerlendirebilirler. Dünya Akademileri ve TÜBA çoğu zaman seçimlerinde doğru kararlar vermişlerdir. Bununla birlikte Akademiler de seçimlerinde yanlış kararlar verebilirler. Akademilerin yanlış tercihte bulunmaları, istisnaidir; tolere edilebilir; siyaset kurumunun akademi yesi seçmesi ise, başından yanlış bir tercihtir ve doğru kararı mumla aranır.*

*Sayısal kriterlerin ötesinde, bilim insanlarının eserlerini okumaya, analiz etmeye ve dünya bilimine katkısını değerlendirmeye dayanan bir seçimi, Bakanlar Kurulunun yapması nasıl mümkün olabilir' Bütün bilim disiplinlerine ayrı ayrı vukuf ve ihtisas hangi Bakanlar Kurulunda veya emrindeki bürokraside olabilir' YK yeliğine yükseköğretimi yönetmek ve yönlendirmek gibi yönetsel ve siyasal görevler yürütmek üzere seçilen YK yelerinin akademisyen olmaları, ilgili oldukları bilim disiplinine bütün yönleriyle egemen olduklarını göstermez. Öyle olsa gelmiş geçmiş bütün YK yelerinin TÜBA yesi olmaları gerekir. TÜBA yesi YK yesi var mıdır veya olmuş mudur diye sormak gerekir. Çünkü, seçilme kriterleri farklıdır. Her ikisinin de liyakata dayandığı ileri sürülebilirse de YK yeliğinin yönetsel liyakate, TÜBA yeliğinin ise bilimsel liyakate dayandığını kim inkar edebilir. Akademi yeleri disiplinlerinin en seçkin, ideale yaklaşmayı amaç edinen bir örnek grubu olmalıdır. Akademi yeleri, hiyerarşik bir yapıya sahip yönetsel görevli YK ile veya tüm niversite ğretim üyelerinin katıldığı bir seçimle, 'demokratik' şekilde de seçilebilirler. Bu seçim demokratik olabilir; ama seçim liyakata dayanmaz. Çünkü bu bir liyakat değerlendirmesi değil, merkezci veya popülist, ama bilimsel liyakatten farklı kriterlere dayalı bir seçim olur. Her halkrda, niyet ne olursa olsun, böyle bir seçim, herhalde adayların eserlerini okumaya, analiz etmeye ve bilim dünyasına katkısını değerlendirmeye dayanmayacaktır. Akademilerin seçimlerinde nadiren yanlışlar olabilir, doğaldır. Oysa bilimsel çalışmaları okuyup değerlendirme imkanları olmayan kişi ve kurumların yapacağı seçimler çoğu zaman yanlış olacaktır.*

*Siyaset kurumu ilkeli olabilir. Ancak, Bakanlar Kuruluna seçmenlerden, bürokrasiden, iş dünyasından talep ve telkinler gelmesi siyaset kurumunun doğasından kaynaklanır ve siyaset kurumu buralardan beslenir; kendini bu türden taleplerle yeniden üretir. Bu böyledir; böyle olması da olağandır. Bundan böyle, Bakanlar Kuruluna kendilerinin veya destek olduklarının*



*seçilmesi için, kabarık sayısal verilerle dolu dosyalarla, ben neden seçilmiyorum mağduriyetini yücelten söylemlerle gelenler olacaktır. Seçmen tercihlerine ve taleplerine bağlı siyaset kurumu ne kadar ilkeli olursa olsun istemese dahi bu taleplere duyarsız kalamayacaktır.*

*Bırakınız çağdaş demokrasileri, Musolini İtalya'sı dışında Hitler Almanya'sı, Stalin Sovyetler'i, Franco İspanya'sı ve günümüzün İran'ı dahil otoriter rejimler dahi Akademi üyesi seçmeye kalkışmamışlardır. Bunun böyle olduğu ortada ve tüm bilim dünyası tarafından bilinirken; bundan böyle TUBA üyeliğine Bakanlar Kurulu veya YÖK tarafından seçilenler, Türk ve yabancı meslektaşlarına Akademi üyesi meslekdaşları tarafından değil de siyaset kurumu tarafından seçildiklerini nasıl açıklayabileceklerdir' Kendini bilime, bilimde farklılaşmaya, araştırmaya, buluşa adanmış bir bilim insanını, disiplini içindeki meslektaşları arasında bundan daha küçük düşürücü bir eylem olabilir mi'*

*Onurlandırmak için var olan TÜBA üyeliğinin onursuzlaştırma aracına dönüştürülmesi ve Türkiye'nin Musolini İtalya'sı ile örtüştürülmesi Anayasanın 2 nci maddesindeki demokratik hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmaz.*

*Anayasanın 2 nci maddesinde Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasanın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Bu bağlamda, hukuk devletinde yasakoyucu, yasaların yalnız Anayasaya değil, evrensel hukuk ilkelerine de uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür.*

*Hukukun evrensel ilkeleri, Bilim Akademisi üye ve başkanlarının, Akademi üyeleri tarafından seçildiğini, Musolini İtalya'sı tarihte kaldığından istisnasız bir biçimde ortaya koymaktadır. Tüm Dünyada Bilim Akademileri, kendi üyelerini bilimde üstün başarı ve liyakat ölçütüne göre kendileri seçer ve tüm kararlarını özerklik içinde alırlarken; Bakanlar Kurulunun 651 sayılı KHK ile TÜBA'nın bilimsel ve yönetsel özerkliğine son vermesine, Dünya bilim çevreleri ile Bilim Akademilerinin ayağa kalkarak, bir yandan TÜBA'yı destek mesajlarına boğmasının; diğer yandan da Sayın Cumhurbaşkanı ve Sayın Başbakanı mesaj ve mektup yağmuruna tutmalarının gerisinde hukukun evrensel ilkelerine karşı girilen bir uygulamaya karşı gösterilen evrensel tepki yatmaktadır. Hukukun evrensel ilkelerinin hatırlatıldığı mesaj ve mektuplara Türkiye Bilimler Akademisinin internet (<http://www.tuba.gov.tr>) adresinden ulaşılabilir.*

*Bu bağlamda, 651 sayılı KHK'nin iptali istenen düzenlemeleri Anayasanın 2 nci maddesine aykırıdır.*

*Öte yandan, 497 sayılı KHK'nin 'Amaç' başlıklı 1 inci maddesinde, Türkiye Bilimler Akademisinin 'tüzel kişiliğe, bilimsel, idari ve mali özerkliğe sahip' olduğu belirtilmiştir.*

*Anayasanın 27 nci maddesinde, herkesin bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma yapma hakkından; 127 nci maddesinde, mahalli idarelerin kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamutüzelkişileri olduklarından; 130 uncu maddesinde, üniversitelerin kamu tüzel kişiliğinden ve bilimsel özerkliğinden; 133 üncü maddesinde, Devletçe kamu tüzelkişiliği olarak kurulan tek radyo ve televizyon kuruluşlarının*

ve haber ajanslarının özerkliğinden; 135 inci maddesinde, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve üst kuruluşlarının, kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında gizli oyla seçilen kamu tüzelkişilikleri olduklarından söz edilmektedir.

Anayasa Mahkemesi 29.06.1992 günlü ve E.1991/21, K.1992/42 sayılı Kararında üniversitelerin bilimsel özerkliği konusunda, 'Bilimsel özerklik, kuruluştan işleyişe değin, bilimin gerektirdiği özgürlük ortamının tüm çalışmalarla yönetimde bir yaşam biçimi olarak sağlanmasıdır. Devletin gözetim ve denetim hakkı, yürütmenin üniversitede söz sahibi olması, çalışmalara el atıp bunları yönlendirip yönetmesi biçiminde algılanamaz. Üniversiteler, en üst düzeydeki bilim kuruluşlarıdır. Özgür toplumun bilim alanındaki simgeleridir. Yönetim yapısı ve biçimi, üniversitenin niteliğini açıklar. Bilgi edinme, bilgi üretme ve insan yetiştirme amacının ortaya çıkardığı yapının araştırma, deneyim ve tüm çabalarla gerçeği bulma ereğine özgün bir kurum olduğu göz ardı edilemez. Özetlenen bu özellikleriyle üniversite, bilimi yaşama katan, usun öncülüğünü, düşüncenin aydınlığını somutlaştıran kurumlardır. Varlığının temeli kendi toplumu olmakla birlikte, amaç ve işlevinin gerektirdiği atılımlar ve devingenlikle onun önünde yürürler. Kurumlaşmış gelenek ve ilkeleriyle toplumun itici gücüdürler. Anayasa gerekleriyle uyumsuz bir üniversite yapısına geçerlik tanınamaz. Üniversitede devlet yönetimindeki sıralama türünde bir yönetim biçimi, düşünce üretimine, özgür düşünce ve özgür çalışmaya elverişli bir ortama engeldir.' görüşlerine yer vermiştir.

Yüksek Mahkeme, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının özerkliği konusunda ise, 06.11.2008 günlü ve E.2007/66, K.2008/157 sayılı Kararında, 'Demokrasi, Anayasanın Başlangıç kısmıyla 2 nci ve 5 inci maddelerinde, devletin korumakla ve özen göstermekle yükümlü olduğu ilkeler arasında yer almakta, özgürlükçü niteliğinin erdemi ve değeri de, hukuk devletinin çağdaşlaşmasına katkısı nedeniyle büyük önem kazanmaktadır. Demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Demokrasinin en önemli ilkelerinden biri de hukuk devleti ve hukuk güvenliğidir.

Meslek kuruluşlarına, üyelerinin nitelik ve niceliği, ürettikleri iş ve hizmetlerin toplumun temel ihtiyaçlarına yönelik olması ve ülke genelinde yaygınlığı, çoğulcu demokratik gelişim ortamında etkili bir sivil toplum örgütü rolünde bulunmaları, örgütlülüğün üyelere getirdiği yararlar ile toplum çıkarlarının uygun düzeylerde dengelenebilmesi ve demokratik toplum kültürünün kamu düzeninde olumsuzluk yaratmadan derinleştirilebilmesi nedenleriyle, kamusal nitelik kazandırılarak, Anayasada yer verilmiştir.

Demokrasi, siyasal mekanizma dışında, aynı zamanda bir yaşam biçimidir. Bir meslek örgütüne üyelik, işlevsiz olur ve biçimsel üyelikten öteye geçemezse, demokratik bir örgütlenmeden de söz edilemez. Bu tür işlevsiz örgütlenmeler, kuramsal ve somut olarak var olmalarına karşın, gerçek anlamda varlıkları tartışmalı ve etkisiz hale gelir. Kamu hukuku kurallarına göre yönetilmesi anayasal güvence altında bulunan kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının işlev ve etkileri de hukukun koruması altındadır. Meslek kuruluşlarının etkinliği, sorumluluğu ve yükümlülüğü, belirli bir düzen ve disiplin içinde faaliyette bulunması, görevlerinin boyut ve kapsamına bağlıdır. İşlevsizliği ve biçimsel örgütlenmeyi aşmanın yolu, mesleğin tüm alanlarında ve meslekle ilgili işlemlerde, ilgili meslek kuruluşuyla organik bağlantının, meslek kuruluşunun kimlik ya da belgesinin esas alınması, diğer bir deyişle, meslekle ilgili faaliyetlerle meslek kuruluşu arasındaki olgusal bağın koparılmamasıdır.' demiştir.

*Anayasa Mahkemesi yerel yönetimlerin özerkliğine ilişkin olarak ise birçok kararında, 'Özerklik kişi ve kuruluşların kendi faaliyetlerine ilişkin kararları alma ve uygulama konusunda gerekli yetkiyle donatılmış olması anlamına gelmektedir. Bu aynı zamanda kurumların dış etkilere karşı korunmasını ifade eder. Kamu kuruluşlarına özerklik tanınmasının nedeni faaliyetlerini hizmetin gereklerine ve kamu yararına uygun bir şekilde sürdürmelerini güvence altına almaktır.*

*Anayasada merkezi yönetim - yerel yönetim ayrımının yapılması, yerel yönetimlerin organlarının seçimle göreve gelmesinin öngörülmesi, seçimlerinin süreli olması, kararlarını kendi organları eliyle alması ve uygulaması, kendilerine özgü bütçelerinin bulunması gibi yetki ve ayrıcalıklar tanınmış olması, bu idarelerin özerkliklerinin somutlaşmış halidir. Nitekim Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında da, Anayasanın 127 nci maddesi uyarınca yerel yönetimlerin idari ve mali özerkliklerinin bulunduğu vurgulanmıştır.*

*İl özel idaresi ve köyün, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişiliği oldukları kuşkusuzdur. İdari özerklik icrai karar alma yetkisini de içermektedir. Merkezi idarenin bu kuruluşlar üzerindeki vesayet yetkisi yerindelik ve hukukilik denetimleriyle sınırlı olup vesayet, yerinden yönetim kuruluşları yerine geçerek icrai karar alma yetkisini içermez.' yorumunda bulunmuştur.*

*Anayasanın yukarıda yer verilen hükümleri ile Anayasa Mahkemesinin bu hükümlere getirdiği yorumlar çerçevesinde, özerklik, bir grup, örgüt, kurum ya da kişinin kendi kendini yönetmesi ya da kendi faaliyetlerini dış yönlendirme ya da müdahale olmaksızın düzenleyebilmesidir (Türk Dil Kurumu). Bilimsel özerklik, kuruluştan işleyişe değin, bilimin gerektirdiği özgürlük ortamının tüm çalışmalarla yönetimde bir yaşam biçimi olarak sağlanması; kurumsallaşmış gelenek ve ilkeleriyle toplumun itici gücüdür. İdari özerklik, özerk kuruluşların karar organlarını seçimle iş başına getirebilmelerini, kendi organları aracılığı ile serbestçe karar alabilmelerini, işlerini dışarıdan herhangi bir müdahale olmaksızın kendi organları aracılığıyla yerine getirebilmelerini ve tüzel kişilik sahibi olmalarını ifade eder. Özerk bir idarenin serbestçe karar alabilen organlara sahip olması idari özerklik için yeterli değildir. İdari özerklikten söz edilebilmesi için, karar organlarını da kendisinin seçimle oluşturması gerekir. Mali özerklik ise, özerk kuruluşların merkezi yönetime bağımlı olmadan kendilerine verilen görev ve sorumlulukları yerine getirebilmelerini, ayrı mal varlığına ve gelir kaynaklarına sahip olabilmelerini ve kanunların belirlediği sınırlar içerisinde kendi organlarının kararlarına dayanarak harcama yapabilmelerini öngörür.*

*Bu durumda, 497 sayılı KHK'nin 1 inci maddesindeki, 'Türkiye'de tüm bilim alanlarındaki araştırmaları, bilimci kişiliğini ve araştırmacılığı özendirmek ve bu alanlarda emeği geçenleri onurlandırmak; gençleri bilim ve araştırma alanına yönleltmek; Türkiye'deki bilimcilerin ve araştırmacıların toplumsal statülerinin yükseltilmesi ve korunmasına çalışmak; bilim ve araştırma standartlarının uluslararası düzeye çıkarılmasına yardım etmek' amacıyla; 2 nci maddesindeki, bilimsel konularda ve bilimsel önceliklerin saptanması amacıyla incelemeler ve danışmanlık yapmak; toplumda bilimsel yaklaşım ve düşüncenin yayılmasını sağlamak; hükümete, Türk bilimcileri ve araştırmacılarının toplumsal statüleri, yaşam düzeyleri, gelirleri ve bu tür faaliyetlerin gereği olan özel kolaylık ve ayrıcalıklara ilişkin mevzuat değişiklikleri önermek; bilimin öneminin ülke kamuoyunca takdir ve kabulünü sağlamak ve bilim adamlığını özendirmek için ödüller vermek görevleri verilen Türkiye Bilimle Akademisinin, üniversiteler kadrolarında fiilen görev yapan profesör sayısının yüzde ikisine endekslenen asli üye sayısının 150 asli üyeye, asli üye sayısının üç katıyla sınırlanan asosye üye sayısının ise 150 asosye üyeye sabitlenmesi; tamamı TÜBA üyeleri tarafından seçilen Asli*

ve Asosye üyelerin üçte birinin Bakanlar Kurulu, üçte birinin Yükseköğretim Kurulu ve kalan üçte birinin de TÜBA Asli üyeleri tarafından seçilmesi; TÜBA tarafından seçilecek Asli üye sayısı 50'ye düşünceye kadar TÜBA kontenjanından Asli üye seçilemeyecek olması; Akademi Genel Kurulu Asli, Asosye ve Şeref üyelerinden oluşurken; Asli ve Asosye üyelerle sınırlandırılması; 4 yıl süre için Akademi Genel Kurulu tarafından seçilen ve Başbakan tarafından atanan Akademi Başkanının, Bakan, Başbakan ve Cumhurbaşkanı tarafından üç yıl süreyle müşterek kararla atanması; yetmiş olan Asli üyelik yaşının 67'ye düşürülerek, Asli üyelerin Şeref üyesi olmalarının sağlanması; 651 sayılı KHK'nin yürürlüğe girdiği tarihte Başkan ve Akademi Konseyinden, üç yılını dolduranların KHK'nin yürürlüğe girdiği tarihte diğerlerinin üç yılını doldurdıkları tarihte görevlerinin sona erecek olması; Türkiye Bilimler Akademisinin bilimsel, idari ve mali özerkliğiyle bağdaşmadığı gibi Anayasanın 2 nci maddesine aykırı olmanın yanında Anayasanın 27 nci maddesindeki bilim ve sanat özgürlüğü ile 127 nci, 130 uncu, 133 üncü ve 135 inci maddelerindeki özerklik ilkeleriyle örtüşmemektedir.

Öte yandan, 497 sayılı KHK'nin 1 inci maddesinde Türkiye Bilimler Akademisinin kuruluşu, 'Türkiye'de tüm bilim alanlarındaki araştırmaları, bilimci kişiliğini ve araştırmacılığı özendirmek ve bu alanlarda emeği geçenleri onurlandırmak; gençleri bilim ve araştırma alanına yönleltmek; Türkiye'deki bilimcilerin ve araştırmacıların toplumsal statülerinin yükseltilmesi ve korunmasına çalışmak; bilim ve araştırma standartlarının uluslararası düzeye çıkarılmasına yardım etmek' amacına dayandırılıp, 2 nci maddesinde bilimsel konularda ve bilimsel önceliklerin saptanması amacıyla incelemeler ve danışmanlık yapmak; toplumda bilimsel yaklaşım ve düşüncenin yayılmasını sağlamak; hükümete, Türk bilimcileri ve araştırmacılarının toplumsal statüleri, yaşam düzeyleri, gelirleri ve bu tür faaliyetlerin gereği olan özel kolaylık ve ayrıcalıklara ilişkin mevzuat değişiklikleri önermek; bilimin öneminin ülke kamuoyunca takdir ve kabulünü sağlamak ve bilim adamlığını özendirmek için ödüller vermek görevleri verildiğine ve Anayasanın 135 inci maddesinde de kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, 'belli bir mesleğe mensup olanların müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlerine uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleri ile ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hakim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak maksadı ile kanunla kurulan ve organları kendi üyeleri tarafından kanunda gösterilen usullere göre yargı gözetimi altında, gizli oyla seçilen kamu tüzelkişileri' olduğuna göre, Türkiye Bilimler Akademisi bir tür kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşudur. Çünkü, kuruluş amacı ve görevleri ile idari ve mali özerkliği kamu kurumu meslek kuruluşları ile örtüşmektedir.

Bu bağlamda, tüm Dünyada bilim akademileri tanım itibarı ile kendi üyelerini bilimde üstün başarı kıstasına göre kendileri seçerler ve kamu kurumu meslek kuruluşlarında olduğu gibi tüm kararlarını özyönetimle alırlar. Akademi üyeliği sırf onursal bir aidiyettir. Akademiler kamu kurumu meslek kuruluşlarında olduğu gibi üyelerine üyelik faaliyetleri ve bilimsel etkinlikleri için çok kısıtlı bazı destekler sağlayabilirler ama akademi üyeliği parasal desteğe değil, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında olduğu üzere aidiyete ilişkin dayanışmaya dayanır. Akademi, bilimsel araştırmaların yapıldığı yer değildir, üyeler araştırmalarını kendi üniversite ya da çalıştıkları araştırma merkezlerinde yürütürler.

Bu ortak özellikler gözetildiğinde 651 sayılı KHK ile TÜBA'nın bilimsel, idari ve mali özerkliğine son veren iptali istenen düzenlemeler, Anayasanın 2 nci maddesi yanında, 135 inci maddesine de doğrudan aykırılık oluşturmaktadır.

497 sayılı KHK'nin 5 inci maddesine göre Akademi Genel Kurulu tarafından Asli üyeliğe 70 yaşına kadar seçilen Akademi Üyelerinin Asli üyelik yaşı 651 sayılı KHK'nin 32 nci



*maddesiyle 67 yaşına düşürülmekte ve 497 sayılı KHK'ye 651 sayılı KHK'nin 38 inci maddesiyle eklenen geçici 3 üncü maddesinde;*

*'Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Başkan ve Akademi Konseyi asıl ve yedek üyelerinin görevi,*

*a) Seçilmiş oldukları tarih itibarıyla görev sürelerinin üç yılı aşması hâlinde bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihte,*

*b) Seçilmiş oldukları tarih itibarıyla görev sürelerinin üç yılı aşmaması hâlinde, üç yıllık sürenin dolduğu tarihte,*

*sona erer. Başkan ve Akademi Konseyi üyeleri, yeni Başkan ve Akademi Konseyi üyeleri atanıncaya kadar görevine devam eder.' denilirken; geçici 4 üncü maddede ise, 'Asli üyeler tarafından seçilecek Asli üye sayısı 3 üncü maddenin birinci fıkrasında yer alan sayıya ininceye kadar anılan kontenjandan üye seçimi yapılmaz.' denilmektedir.*

*Akademi asli üyeleri ile Akademi Başkanı ve Akademi Konseyi üyeleri, seçimin yapıldığı tarihte yürürlükte bulunan yasa hükümlerine göre, Akademi Genel Kurulu tarafından 70 yaşına kadar Akademi Asli üyeliğine, dört yıl süre ile de Akademi Başkanlığı ve Akademi Konyesi üyeliğine seçilmişlerdir. Asli üyelik yaşının 67'ye, Başkan ve Konsey üyeliği süresinin de 3 yıla düşürülmesi, 70 yaşına kadar Akademi Asli üyeliğine ve 4 yıl süreyle Akademi Başkanlığı ve Konsey üyeliğine seçilmiş olanların hukuki durumunu etkilememelidir. Hukuk devleti bunu gerektirir.*

*Bir yasa kuralının, yürürlüğe girdiği tarihten sonraki hukuki eylem ve işlemleri kapsamı ve kamu görevlilerinin atanmalarındaki usule göre görevlerine son verilmesi, hukukun genel prensiplerindendir.*

*Anayasanın 2 nci maddesinde Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasaya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri ve Anayasanın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Bu bağlamda, hukuk devletinde yasakoyucu, yasaların yalnız Anayasaya değil, evrensel hukuk ilkelerine de uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür. Yasalar kamu yararı ve kamu düzeninin gerektirdiği kimi ayırıksı durumlar dışında ilke olarak yürürlük tarihlerinden sonraki olay, işlem ve eylemlere uygulanmak üzere çıkarılırlar. Geçmiş, yeni çıkarılan bir yasanın etki olanı dışında kalır. Sonradan yürürlüğe giren yasaların geçmiş ve kesin nitelik kazanmış hukuksal durumlara etkili olmaması hukukun genel ilkelerindendir.*

*Anayasa Mahkemesinin 30.09.2005 günlü ve E.2005/78, K.2005/59 sayılı Kararında belirtildiği üzere, hukuk güvenliğinin sağlanması, bu doğrultuda yasaların geleceğe yönelik öngörülebilir belirlemeler yapılabilmesine olanak verecek kurallar içermesi de, Hukukun üstünlüğünü temel alan hukuk devletinin vazgeçilmez koşulları arasında yer almaktadır. Bu nedenle, hukuk devletinde güven ve istikrarın korunabilmesi için kural olarak yasalar, yürürlüğe girdikleri tarihten sonraki olaylara uygulanırlar. Bazı durumlarda, adaletin sağlanması, temel hakların korunması gibi nedenlerden kaynaklanan zorunluluklar dışında yasaların geçmişe yürütmesi söz konusu değildir.*



*Hukukta kazanılmış hakların korunması, kamu kesiminde olsun, özel kesimde olsun, hukuki güvenliğin kanıtı, uygunluğun ölçüsüdür. Olmadık bir nedenle kazanılmış hakların çiğnenmesi, Anayasal düzeyde haklı bulunamaz.*

*Yürürlüğe önceden konulmuş kurallara uygun biçimde Türkiye Bilimler Akademisi asli üyeliği, Akademi Başkanlığı ve Konsey üyeliğine seçilen kişilerin görev süreleri dolmadan seçimlerindeki usule aykırı biçimde yasal düzenlemeyle görevlerinden alınmaları, kişilerin hukuk güvenliğini ortadan kaldırdığı gibi kazanılmış haklarının da gasp edilmesi anlamına gelmekte ve bu yanı sıra iptali istenen düzenlemeler Anayasanın 2 nci maddesindeki hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır.*

*Öte yandan, 651 sayılı KHK, 6 Nisan 2011 günlü, 6223 sayılı Yetki Yasası'na dayanılarak Bakanlar Kurulu'nca kabul edilmiştir. 6223 sayılı Yetki Yasası, 3 Mayıs 2011 günlü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Anamuhalefet Partisi (CHP) TBMM Grubu tarafından, bu Yetki Yasası'nın iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne dava açılmıştır.*

*Anayasa Mahkemesi, dayandığı yetki yasası Anayasaya aykırı bulunarak iptal edilen KHK'leri, haklarında dava açılması durumunda, içeriğine girmeden, salt yetki yasaları iptal edildiği için, iptal etmiştir.*

*Bu itibarla, 6223 sayılı Yetki Yasası iptal edildiğinde 651 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin iptali istenen hükümleri yasal dayanaktan yoksun kalacağından, 651 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesiyle değiştirilen 13.08.1993 tarihli ve 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının, 'Asli ve Asosye üye sayısı, her birinden yüzelli olmak üzere toplam üçyüzdür.' şeklindeki ikinci cümlesi ile 32 nci maddesiyle değiştirilen 5 inci maddesinin birinci fıkrasındaki, 'Asli ve Asosye üyelerin, üçte biri Bakanlar Kurulu, üçte biri Yükseköğretim Kurulu ve üçte biri Asli üyeler tarafından seçilir.' cümlesi ile üçüncü fıkrasındaki 'Asli üyelik altmışyedi yaşına kadar sürer.' cümlesi; 33 üncü maddesiyle değiştirilen 7 nci maddesinin birinci fıkrasının 'Akademi Genel Kurulu, Asli ve Asosye üyelerden oluşur.' şeklindeki birinci cümlesi; 37 nci maddesiyle değiştirilen 11 inci maddesinin birinci fıkrasının, 'Akademi Başkanı, Asli üyeler arasından müşterek kararla üç yıl atanır. Aynı kişi iki dönemden fazla Başkanlığa atanamaz.' şeklindeki birinci ve ikinci cümleleri ile 38 inci maddesiyle 497 sayılı KHK'ye eklenen geçici 3 üncü maddesi ve geçici 4 üncü maddesi ile 40 inci maddesi, Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.*

*Ayrıca, 13.08.1993 tarihli ve 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, 6223 sayılı Yetki Yasasının kapsamında bulunmamaktadır.*

*Dava Dilekçesinin 'Gerekçeler' bölümünün 1 inci maddesinde ayrıntılarıyla açıklandığı üzere, Bakanlar Kurulunun 6223 sayılı Yetki Yasasının kapsamında olmayan alanlarda ilkeleriyle uyuşmayan, 'ivedi', 'zorunlu' ve 'önemli' önlemler içermeyen hukuksal tasarruflara girişerek yasal düzenlemelerde bulunması, Anayasanın Başlangıcının dördüncü fıkrası ile 2 nci, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerindeki kurallara bu açıdan da aykırılık oluşturmaktadır.*

*Yürürlüğe ilişkin 40 inci maddeside aynı gerekçelerle Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 27 nci, 87 nci, 91 inci, 127 nci, 130 uncu, 133 üncü ve 135 inci maddelerine aykırıdır.*

*Yukarıda açıklandığı üzere, 651 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 31 inci maddesiyle değiştirilen 13.08.1993 tarihli ve 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının, 'Asli ve Asosye üye sayısı, her birinden yüzelli olmak üzere toplam üçyüzdür.' şeklindeki ikinci cümlesi; 32 nci maddesiyle değiştirilen 5 inci maddesinin birinci fıkrasındaki, 'Aslî ve Asosye üyelerin, üçte biri Bakanlar Kurulu, üçte biri Yükseköğretim Kurulu ve üçte biri Aslî üyeler tarafından seçilir.' cümlesi ile üçüncü fıkrasındaki 'Aslî üyelik altmışyedi yaşına kadar sürer.' cümlesi; 33 üncü maddesiyle değiştirilen 7 nci maddesinin birinci fıkrasının 'Akademi Genel Kurulu, Asli ve Asosye üyelerden oluşur.' şeklindeki birinci cümlesi; 37 nci maddesiyle değiştirilen 11 inci maddesinin birinci fıkrasının, 'Akademi Başkanı, Asli üyeler arasından müşterek kararla üç yıl atanır. Aynı kişi iki dönemden fazla Başkanlığa atanamaz.' şeklindeki birinci ve ikinci cümleleri ve 38 inci maddesiyle 497 sayılı KHK'ye eklenen geçici 3 üncü maddesi ve geçici 4 üncü maddesi ile 40 ıncı maddesi, Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 27 nci, 87 nci, 91 inci, 127 nci, 130 uncu, 133 üncü ve 135 inci maddelerine aykırı olduğundan iptali gerekir.*

### **III. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN GEREKÇESİ**

*1) 6223 sayılı Yetki Yasasının iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle Yüce Mahkemenizde Anamuhalefet Partisi (CHP) olarak dava açmış olduğumuzdan, 6223 sayılı Yetki Yasasının yürürlüğünün durdurulmasına veya iptaline karar verilmesi durumunda 651 sayılı KHK yasal dayanaktan yoksun kalacağı; 651 sayılı KHK ile yapılan düzenlemelerin 6223 sayılı Yetki Kanununun kapsamında olmaması ve Anayasanın öngördüğü 'ivedilik', 'zorunluluk' ve 'önemlilik' şartlarını taşımaması nedenleriyle 651 sayılı KHK'nin iptali istenen hükümleri için yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi gerekeceği değerlendirilmektedir.*

*2) 639 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 3 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığında il müdürü ve üstü kadrolarında görev yapan kamu personelinin hukuka aykırı bir şekilde yasayla görevlerinden alınarak Bakanlık Müşavirliği kadrolarına atanmasına ek olarak 651 sayılı KHK ile Bakanlığın merkez ve taşra teşkilatındaki hizmet sınıfları ile meslek kariyerlerinden unvanlı veya unvansız hangi kadrolara ait hangi görevleri yürüteceği de belirtilmeden, Bakanın uygun göreceği gibi sınırsız bir yetki kapsamında, Bakanın uygun göreceği birimlerde çalıştırılabileceği gibi belirsiz bir görevlendirmeye tabi tutulmaları, Anayasanın 2 nci ve 128 inci maddelerine aykırı olmanın yanında söz konusu kadrolarda bulunanların ileride telafisi olmayan zararlara uğramasına yol açacaktır.*

*Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Bilim Kurulunun altı üyesinin, lisans öğreniminden sonra özel sektörde en az on yıl deneyim sahibi olmuş kişiler arasından belirlenecek olması, Anayasanın 128 inci maddesine aykırı olmanın yanında; 278 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi ile Bilim Kuruluna verilen görevler bağlamında, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunu bağlayıcı kararların ehil olmayan ellerde alınması üzerinden Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunun ileride telafisi olmayan zararlara uğramasına neden olacaktır.*

*TÜBİTAK Başkanı, Başkan Yardımcıları ve Genel Sekreterin görevlerine atanmalarındaki usulle bağdaşmayan ve Anayasanın 2 nci maddesine aykırılık oluşturan bir şekilde son verilmesi söz konusu kişilerin zararına yol açmıştır. Görevlerinden yasayla alındıkları için yasal merciler nezdinde hak arama hürriyetleri de kısıtlandığından zararlarının*

*tazminine gidememektedirler. Hukuka aykırı ve kişilerin zararına olan bu durumun düzeltilmesi hukuk devleti olmanın gereğidir.*

*Türkiye Bilimler Akademisinin bilimsel, idari ve mali özerkliğine son verilmesi, Bilim Akademisinden beklenen yararların gerçekleşmemesine ve Türkiye'nin bilim arenasından dışlanmasına yol açacaktır. Bu olumsuzlukların telafisinin mümkün olmadığı ve geçen her zamanın Türkiye'nin geleceğinden çaldığı ortadadır.*

*Öte yandan, Anayasal düzenin hukuka aykırı kural ve düzenlemelerden en kısa sürede arındırılması, hukuk devleti sayılmanın en önemli gerekleri arasında sayılmaktadır. Anayasaya aykırılıkların sürdürülmesi, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyecektir. Hukukun üstünlüğünün sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesi hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacaktır.*

*Bu zarar ve durumların doğmasını önlemek amacıyla, Anayasaya açıkça aykırı olan ve iptali istenen hükümlerin iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesine dava açılmıştır.*

#### **IV. SONUÇ VE İSTEM**

*27.08.2011 tarihli ve 28038 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, 22.08.2011 tarihli ve 651 sayılı 'Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname'nin;*

*1) 1 inci, 2 nci, 3 üncü, 4 üncü, 5 inci, 6 ncı, 7 nci, 8 inci, 9 uncu, 10 uncu, 11 inci, 12 nci, 13 üncü, 18 inci, 19 uncu, 20 nci, 21 inci, 22 nci, 23 üncü, 24 üncü, 25 inci, 26 ncı, 27 nci, 28 inci, 29 uncu, 30 uncu, 31 inci, 32 nci, 33 üncü, 34 üncü, 35 inci, 36 ncı, 37 nci, 38 inci, 39 uncu, 40 ıncı (14 üncü, 15 inci, 16 ncı ve 17 nci maddelerini kapsamamak üzere) ve 41 inci maddeleri ile eki (1) Sayılı Liste ve (2) Sayılı Liste, Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine;*

*2) 4 üncü maddesiyle 03.06.2011 tarihli ve 639 sayılı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 21 inci maddesine eklenen (2) numaralı fıkrası, Anayasanın 2 nci ve 128 inci maddelerine;*

*3) 8 inci maddesiyle değiştirilen 17.07.1963 tarihli ve 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (2) numaralı alt bendinin birinci cümlesindeki "ve/veya özel sektörde" ibaresi, Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 87 nci, 91 inci ve 128 inci maddelerine;*

*4) 11 inci maddesiyle 278 sayılı Kanuna eklenen geçici 11 inci maddesi ve 40 ıncı maddesi, Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 87 nci ve 91 inci maddelerine;*

*5) 31 inci maddesiyle değiştirilen 13.08.1993 tarihli ve 497 sayılı Türkiye Bilimler Akademisinin Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının, 'Asli ve Asosye üye sayısı, her birinden yüzelli olmak üzere toplam üçyüzdür.' şeklindeki ikinci cümlesi; 32 nci maddesiyle değiştirilen 5 inci maddesinin birinci fıkrasındaki, 'Aslî ve Asosye üyelerin, üçte biri Bakanlar Kurulu, üçte biri Yükseköğretim Kurulu ve üçte biri*

*Aslî üyeler tarafından seçilir.' cümlesi ile üçüncü fıkrasındaki 'Aslî üyelik altmışyedi yaşına kadar sürer.' cümlesi; 33 üncü maddesiyle değiştirilen 7 nci maddesinin birinci fıkrasının 'Akademi Genel Kurulu, Asli ve Asosye üyelerden oluşur.' şeklindeki birinci cümlesi; 37 nci maddesiyle değiştirilen 11 inci maddesinin birinci fıkrasının, 'Akademi Başkanı, Asli üyeler arasından müşterek kararla üç yıl atanır. Aynı kişi iki dönemden fazla Başkanlığa atanamaz.' şeklindeki birinci ve ikinci cümleleri ile 38 inci maddesiyle 497 sayılı KHK'ye eklenen geçici 3 üncü maddesi ve geçici 4 üncü maddesi ile 40 ıncı maddesi, Anayasanın Başlangıcı ile 2 nci, 6 ncı, 7 nci, 27 nci, 87 nci, 91 inci, 127 nci, 130 uncu, 133 üncü ve 135 inci maddelerine;*

*aykırı olduklarından iptallerine ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar olacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."*